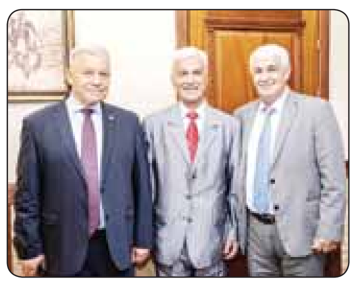

Пэжыр зи гъуазэм насыпыр и гъуэгущ

2-нэ нап.

ЗэхъуэкIыныгъэхэр зи джэлэс

3-нэ нап.

Удэзыхьэхщ IэпщIэлъапщIэхэм я IэщIагъэр

4-нэ нап.

Къущхьэхъум дыхуокIуэ

4-нэ нап.

ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

АДЫГСКОЕ СЛОВО

№84 (24.990) • 2026 гъэм, бадзэуэгъуэм (июлым) и 14, гъубж • Тхьэмахуэм щэ къыдокI • И уасэр зы тумэнщ

КъБР-м и Iэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-IуэхущIапIэм къызэритамкIэ

Республикэм и гъуэгухэр къепщытэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Казбек дыгъуасэ щыгъуазэ зищIащ республикэм гъуэгухэр щызэгъэпэщыжыным хуэгъэзауэ щекIуэкI лэжьыгъэхэм ящыщ зыбжанэм.

АБЫХЭМ я нэхъ инхэм ящыщщ «Кавказ» Р-217 къэрал гъуэгум и 494-нэ километрым деж хуэзэу Урыху псым телъ лъэмыжыр къызэрагъэщIэрэщIэжыр. Ар сыт и лъэныкъуэкIи къызыхуэтыншэу зыхуей хуэгъэзэн щIадзакIэщ, абы и пIэкIэ пIалъэкIэ къагъэсэбэпыну гъуэгу ящIащ.

Гъуэгухэм якIэлъыплъ «Кавказ» управленэм и лэжьакIуэхэм лъэмыжым телъхэр къытрахыж, лъэмыжыщIэм и лъабжьэхэр щIым храгъэубыдэ. IэщIагъэлIхэр мыгувэу яужь ихьэнущ щIэгъэкъуэнычщIэхэр гъэувыным.

Республикэм и Iэтащхьэм къыхигъэщащ абдеж автомобиль куэд зэрыщызэблэкIыр - зы жэщ-махуэм къриубыдэу ахэр мин 35-м щынэблагъэ щыIэщ. Абы къыхэкIыуи ар икъукIэ жьы хъуат икIи Iэмал имыIэу зэгъэпэщыжын хуейт.

Лъэмыжыр къагъэщIэрэщIэжа нэужь абы и бгъуагъыр метр 25-рэ хъунущ, и кIыхьагъыр метри 165,5-м щIигъунущ, иджыпсту зэрыщыт метри 163-м и пIэкIэ. Проектым къызэрыщыгъэлъэгъуамкIэ, гъуэгур зэбгъурыту автомобилиплI техуэным хуэщIауэ щытынущ, абы нэмыщI лъэс зекIуапIэхэр и бгъуитIымкIи иIэнущ, ар къагъэнэхунущ, мылым щызыхъумэ Iэмалхэри абдеж къыщагъэсэбэпынущ. Гъуэгу зэблэкIыпIэхэри зэпыгъэщхьэхукIауэ щытынущ.

Къызыхуэтыншэу зыхуей хуагъэза нэужь къэрал гъуэгум и Iыхьэм автомобилу щызэблэкIри нэхъыбэ хъунущ икIи шынагъуэншагъэри къызэрагъэпэщынущ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Казбек и нэIэм щIэтщ республикэм и автомобиль гъуэгухэм я щытыкIэр, абыхэм щекIуэкI зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэми набдзэгубдзаплъэу кIэлъоплъ. Дыгъуасэ щыгъуазэ зыхуищIащ Аруан щIыналъэм щыукъуэдия гъуэгухэм я щытыкIэм.

Республикэм и пашэм МАХ-м щиIэ напэкIуэцIым зэрыщитхымкIэ, Черная Речкэ - Благовещенкэ жылэхэр зэпызыщIэр мы зэманым зыхуей хуагъэзэж. Километр 12,7-рэ зи кIыхьагъ а автомобиль гъуэгур яухуауэ щытащ илъэс 22-рэ ипэкIэ. Абы лъандэрэ блэкIа зэманым гъуэгум зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэ щекIуэкIакъым. НобэкIэ къапщтэмэ, гъуэгум щыщу километри 8-м асфальт тралъхьакIэщ. А лэжьыгъэхэм щIыгъунущ лъэмыжитIымрэ псы зэрыкIуэ ухуэныгъэхэмрэ я зэгъэпэщыжыныгъэхэри. А лэжьыгъэхэр бжьыхьэм ирихьэлIэу зэфIэкIынущи, Аруан, Прохладнэ щIыналъэхэм хиубыдэ жылэхэм дэсхэр нэхъ тыншу зэлъэIэсынущ.

КъищынэмыщIауэ, КIуэкIуэ Казбек щыгъуазэ зыхуищIащ Нарткъалэ и уэрамхэу Ленинымрэ, ШэджыхьэщIэм, Ахъмэтым я цIэхэр зезыхьэхэм щекIуэкI зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэм. А гъуэгухэм ящыщу километри 2,4-рэ хуэдиз тэмэм ящIыжынущ. Ахъмэтым и цIэр зезыхьэ уэрамым тет псэупIэ унэхэм я IухьэпIэхэри зэрагъэпэщыжынущ. А лэжьыгъэхэр псори фокIадэм зэфIахыну я мурадщ. ЩIыналъэм и пашэм къызэрыхигъэщамкIэ, а уэрамхэм тет социальнэ, щэнхабзэ, административнэ унэхэми нэхъ тыншу уекIуэлIэфынущ.

Псори зэхэту къапщтэмэ, мы илъэсым къриубыдэу ди республикэм зыхуей щыхуагъэзэжынущ автомобиль гъуэгуу километри 143-рэ зи кIыхьагъ. Гулъытэ нэхъыбэу зыхуащIыр районхэм, щIыпIэхэм щыIэ гъуэгухэращ.

Москварэ Налшыкрэ я зэпыщIэныгъэр

«Налшык и курорт щIыпIэм щыIэ «Антарес» сабий егъэджэныгъэ центрыр щIэблэм я щIэныгъэм, гъэсэныгъэм щыхагъахъуэ, апхуэдэуи зыщагъэпсэху IуэхущIапIэщ. Гъэ еджэгъуэм къриубыдэу абы щокIуэкI ныбжьыщIэхэр жыджэру зыхэт егъэджэныгъэ, къэхутэныгъэ проектхэр гъэзэщIэным епха лэжьыгъэ купщIафIэ. Иджыпсту, гъэмахуэ лъэхъэнэм, щолажьэ предмет зэмылIэужьыгъуэхэм дахьэх ныбжьыщIэхэм папщIэ къызэрагъэпэщ егъэджэныгъэхэр. Апхуэдэщ Москва дэт Физико-техникэ институтым (МФТИ) и IэщIагъэлIхэмрэ КъБР-м хыхьэ щIыналъэхэм ящыщ школакIуи 100-м щIигъумрэ иджыблагъэ зыхэта проект гъэщIэгъуэныр.

ФИЗТЕХ школхэм я зыужьыныгъэмкIэ фондыр ящIыгъуу МФТИ-мрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэмрэ зэращIылIа лъэныкъуиц зэгурыIуэныгъэм ипкъ иткIэ къызэрагъэпэща пэхуэщIэщ ди лъахэгъу ныбжьыщIэхэр зыхэтар. Къыхэдгъэщынщи, Москва дэт еджапIэ нэхъыщхьэхэм я егъэджакIуэхэр щIэныгъэ унэтIыныгъэ зыбжанэмкIэ илъэс хъурейм чэзууэрэ ядолажьэ ди республикэм щыпсэу школакIуэ зэчиифIэхэм. Иджырей проектым хэтащ физикэм, математикэм, химием, биологием дахьэх ныбжьыщIэхэр. Махуитхум къриубыдэу абыхэм лекцэ купщIафIэхэм къахуеджащ, семинар хьэлэмэтхэри драгъэкIуэкIащ МФТИ-м и егъэджакIуэ нэхъыфIхэм ящыщ гупышхуэм.

Проектым къызэрыщыгъэлъэгъуам хуэдэу, егъэджэныгъэхэр унэтIыныгъитIу зэщхьэщыгъэкIауэ екIуэкIащ: физико-математикэ гупрэ химико-биологие гупу. Абыхэм яхэтащ ди республикэм и курыт школхэм я 7 - 10-нэ классхэм щеджэ ныбжьыщIэу 100-м щIигъу.

Лэжьыгъэр зэрекIуэкIыр КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министерствэм и нэIэм щIэтащ. Министр Езауэ Анзор къызэрилъытэмкIэ, апхуэдэ зэдэлэжьэныгъэхэм хуабжьу мыхьэнэшхуэ яIэщ зыхуеджэну унэтIыныгъэр зыубзыхуауэ абыкIэ щIэныгъэ куу зэзыгъэгъуэтыну зи мурад школакIуэ нэхъыжьхэм я дежкIэ. Пэжу, проектыр гъэщIэгъуэну икIи купщIафIэу къалъытэ абы хэта ныбжьыщIэхэми. Къапщтэмэ, «ДыгъафIэ къалэ» сабий академием и 10-нэ классым щеджэ Жэмыхъуэ Линэ жеIэ зыхэта курсхэр хуабжьу гунэс зэрыщыхъуар, иджыри къэс зыщымыгъуэза щIэныгъэ куэд проектым къызэрыщищIами щогуфIыкI. «Москва къикIа егъэджакIуэхэм лэжьыгъэ хьэлэмэт къыддрагъэкIуэкIащ. Зэ еплъыгъуэкIэ къыпщыхъурт ахэр зытепсэлъыхьыр гурыIуэгъуей гуэру, атIэми иужькIэ дэри абыхэм я жыIэм дытехуэрти, жаIэ псори гуми щхьэми нэсу зэхэщIыкIыгъуэ хъурт. Мы проектым сызэрыхэтам сыщогуфIыкI. Абы къыщысщIахэр сэбэпышхуэ къысхуэхъунущ, еджапIэ нэхъыщхьэм сыщыщIэтIысхьэкIэ».

Пщащэ цIыкIум жиIэр диIыгъыу лэжьыгъэм кърита гупсэхугъуэм топсэлъыхь Кудаев Махъты. ЩIалэщIэм зэрыжиIэмкIэ, ар дэзыхьэх щIэныгъэ унэтIыныгъэм ехьэлIа щIэ куэд къыщищIащ проектым. КъинэмыщIауэ, абы гухэхъуэ къритащ егъэджэныгъэм хэту ныбжьэгъущIэ куэд иIэ зэрыхъуами.

Москва дэт Физико-техникэ институтым и егъэджакIуэхэми я псалъэм къыхагъэщащ ди республикэм ис щIалэгъуалэр акъылыфIэу, гупсысэ шэщIа ябгъэдэлъу, щIэныгъэфI ябгъэдэлъу зэрыщытыр зэрагуапэр. Абыхэм зэрыжаIамкIэ, МФТИ-м и IэщIагъэлIхэмрэ КъБР-м ис ныбжьыщIэ зэчиифIэхэмрэ я зэдэлэжьэныгъэр екIуэкIа лэжьыгъэмкIэ иухыркъым - ар проектым и зы Iыхьэу аращ. ПэхуэщIэм иджыри къыщыгъэлъэгъуащ онлайн-егъэджэныгъэхэр, гупжьейхэм щекIуэкIыну лэжьыгъэ зэмылIэужьыгъуэхэр, нэгъуэщI Iуэхугъуэхэри. Апхуэдэуи щIыналъэм и егъэджакIуэхэм я щIэныгъэми хагъэхъуэнымкIэ курсхэр къызэгъэпэщынымкIэ программэ хэхахэри утыку ирихьэнущ.

КЪАРДЭН Маритэ.

АмбулаторэщIэ яухуэ

«ЦIыхухэм япэ медицинэ дэIэпыкъуныгъэхэр щрат IуэхущIапIэхэр къэгъэщIэрэщIэжын» къэрал проектым хыхьэу Аруан районым и Чернэ Речкэ къуажэм амбулаторэщIэ щаухуэ. Лэжьыгъэр зэрекIуэкIыр зригъэлъэгъуащ КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкIэ и министр Къалэбатэ Рустам.

УХУЭНЫГЪЭР здэщытыну щIыпIэр яубзыхуащ - къуажэм и кум хуэзэу, курыт школым пэгъунэгъуу ящI. АмбулаторэщIэм и инагъыр метр зэбгъузэнатIэу 350-рэ хъунущ, абы хэтынущ IэщIагъэлIхэр щылэжьэну, сымаджэм и узыншагъэр къыщапщытэну, нэгъуэщI пэшхэр. Ар къызэгъэпэщауэ щытынущ иджырей медицинэ Iэмэпсымэхэмрэ унэлъащIэхэмкIэ. IуэхущIапIэм зыхуэныкъуэ медицинэ дэIэпыкъуныгъэр щагъуэтынущ цIыху 2376-м.

Апхуэдэу амбулаторэм къепха щIыналъэр зэIузэпэщ ящIынущ, уэздыгъэхэр щыфIадзэнущ, щхъуантIагъэхэмкIэ ягъэдэхэнущ.

Мы зэманым ирихьэлIэу унэм и лъабжьэр зэрагъэтIылъынум хуагъэхьэзыращ. Ухуэныгъэ лэжьыгъэхэр 2027 гъэм мэкъуауэгъуэм и 1-м ирихьэлIэу зэфIагъэкIыну я мурадщ.

ЩХЬЭЩЭМЫЩI Изэ.

Тыншу икIи дахэу

«ГъащIэм папщIэ инфраструктурэ» лъэпкъ проектым хыхьэ «ТыншыпIэм хуэщIа къалэ къызэгъэпэщын» къэрал программэм ипкъ иткIэ, Бахъсэн районым хыхьэ ПсыкIэху къуажэм и цIыху зэхуэсыпIэхэр сыт и лъэныкъуэкIи зыхуей хуэзэу зэрагъэпэщыжащ.

Бахъсэн район администрацэм и пресс-IуэхущIапIэм къызэритамкIэ, фэтэр куэду зэхэт унэхэм къегъэщIылIа, метр зэбгъузэнатIэу 800 хъу щIыналъэр къагъэщIэрэщIэжащ. Хуиту къыщыпкIухьын лъэс лъагъуэхэр ящIащ, тетIысхьэпIэхэр ягъэуващ, уэздыгъэхэр щыфIадзащ, кIэрыхубжьэрыхухэм папщIэ кумбыгъэхэр ягъэуващ. ПщIантIэм къыдыхьэ сабийхэри ягъэгушхуащ. Абыхэм къыхузэрагъэпэщащ джэгупIэ шынагъуэншэхэр.

Мы зэманым щIыпIэр щхъуантIагъэхэмкIэ ягъэдахэ: жыг лъахъшэ цIыкIухэр хасащ, мыгувэу удз гъагъэхэр ягъэтIысынущ.

Бахъсэн районым и жылагъуэхэр зэIузэпэщ щIыным хуэунэтIа лэжьыгъэр жыджэру ирагъэкIуэкI. Къэрал программэхэм зэрыхэтым и фIыгъэкIэ щIыналъэхэм къыщоунэху къуажэхэм ущыпсэуныр тынш къыпщызыщI иджырей жылагъуэ щIыпIэ дахэхэр.

ТХЬЭХУЩЫНЭ Лянэ.

Ди къуэш республикэхэм

ЛъагапIэхэм хуопабгъэ

АДЫГЕЙ. **Куэшхьэблэ районым и Хуэдз къуажэм дэт курыт еджапIэ №11-м инджылызыбзэр щезыгъэдж Гъашэ Маринэ щытекIуащ «Быть, а не казаться» урысейпсо зэпеуэм. Иджы абы къыпоплъэ мыхьэнэшхуэ зиIэ къыкIэлъыкIуэ зэхьэзэхуэр. Ар Волгоград областым щекIуэкIынущ бадзэуэгъуэм и 16 - 19-хэм. Зэпеуэм хэтынухэр щызэхуэсынущ «Авангард» зыхъумэжыныгъэ-спорт лагерым.**

«ЗЭПЕУЭМ и кIэух Iыхьэ ныкъуэм нэса Гъашэм адэкIи къыпоплъэ гъэунэхуныгъэщIэхэр, программэхэр. Маринэ яхуэзэнущ къэралым и спикерхэу зи IэщIагъэм фIыуэ хэзыщIыкIхэм икIи ахэр я зэфIэкIхэмкIэ зэдэгуэшэнущ. Гуапэщ ди егъэджакIуэр зэпеуэм щытекIуэну, адэкIи ехъулIэныгъэщIэхэм хуэпэбгъэну!» - дыкъыщоджэ АР-м и Куэшхьэблэ районым и администрацэм и пресс-IуэхущIапIэм и тхыгъэм.

«Пасэрей» ансамблыр токIуэ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. **Республикэм щэнхабзэмрэ гъуазджэмкIэ и колледжым, Даур Аслъэн и цIэр зезыхьэм, и «Пасэрей» лъэпкъ макъамэ IэмэпсымэхэмкIэ и ансамблыр хэтащ «ЗэчиифIэхэм я махуэшхуэ» дунейпсо зэпеуэ-фестивалым. Ар мэкъуауэгъуэм и 30-м щыщIэдзауэ бадзэуэгъуэм и 4 пщIондэ Абхъаз Республикэм щызэхэтащ.**

ЗЭХЬЭЗЭХУЭМ кърикIуахэмкIэ, «Пасэрей» ансамблым япэ увыпIэр къиихьащ. Студентхэм екIуу Къэрэшей-Шэрджэсым и щIыхьыр щаIэтащ лъэпкъхэм я утыкушхуэм, жюрир къыдахьэхащ я джэгукIэмрэ лъэпкъ макъамэ гъуазджэр кууэ зэрызыхащIэмкIэ. ИпэжыпIэкIэ ансамблым игъэдэхащ фестивалыр.

ЗэфIэкI зиIэ музыкантхэмрэ абыхэм я унафэщI Шакъ Белэрэ республикэм щыпсэухэр йохъуэхъу я текIуэныгъэмкIэ, иропагэ я студентхэм икIи гупым адэкIи творческэ лъагапIэхэмрэ дунейпсо дамыгъэхэмрэ зыIэрагъэхьэну щогугъ.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

Гу зылъытапхъэ

КъБР-м и Iэтащхьэм и Администрацэм жэщми махуэми щолажьэ коррупцэм пэщIэтыным теухуауэ пIащIэгъуэкIэ цIыхухэр здэпсалъэ хъун телефонхэр: **8 (8662) 40-89-70, 40-34-32.**

ИнтернеткIэ Iэ тевдзэ

«Адыгэ псалъэм» иджы унэм фыщIэсуи Iэ тевдзэ хъунущ. Абы папщIэ фи телефонхэм я камерэр мы QR-кодым тевгъапсэу абы къыфхуигъэлъагъуэ ссылкэм фрикIуэн хуейуэ аращ.

● Фэеплъ

Шу и къуэ Михаил

Совет, урысей къэрал лэжьакIуэ цIэрыIуэ, Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Министрхэм я Советым и Тхьэмадэу (1988 - 1991), Урысей Федерацэм и Хабзэубзыху IэнатIэм и цIыхубэ депутату (1990 - 1993) щыта, мэкъумэш щIэныгъэхэмкIэ кандидат Мамхэгъ Михаил Шу и къуэр (1936 - 2005) ящыщщ ди республикэм зиужьыным, абы щыпсэухэм я гъащIэр ефIэкIуэным зи зэфIэкIрэ щIэныгъэрэ, къаруурэ зэманрэ тыхь хуэзыщIа хэкулIхэм. ЛъэпкъкIэ усакIуэ цIэрыIуэм «Зэманыр IуэхукIэ зыгъэнщIыфыр Аращ езыр зэманыр зейр...» и сатырхэм я купщIэр къанэ щымыIэу епхьэлIэ хъунущ Мамхэгъым и гъащIэмрэ и лэжьыгъэмрэ. Ар ящыщщ лэжьыгъэ екIукIэ, купщIафIэкIэ зыхэпсэукIа лъэхъэнэ къызэрымыкIуэр езыхэкIа, жыжьэ плъэ цIыху акъылыфIэхэм, дзыхь къыхуащIа IэнатIэмкIэ жэуаплыныгъэ лъагэ зыхэзыщIэу дунейм тетахэм. Мы махуэхэм илъэс 90 рокъу хэкулI щэджащэр къызэралъхурэ.

МАМХЭГЪ Михаил КъБАССР-м хыхьэ Тэрч районым хиубыдэ Терекскэ жылэм 1936 гъэм къыщалъхуащ. Абы и адэ, мэкъумэшыщIэ унагъуэм я нэхъыжь Шу зэкъыIэкI куу зыбгъэдэлъ, цIыхубэм я унэтIакIуэ икIи чэнджэщэгъу адыгэлI нэст. «Терек», «Вторая пятилетка» колхозхэм я IэщIагъэлI нэхъыщхьэу, унафэщIу щыта, гуащIэдэкI лэжьыгъэм къыпимыкIуэту зи гъащIэр езыхьэкIа Шу Хэку зауэшхуэм лIыгъэрэ хахуагъэрэ къыщигъэлъагъуэу хэтащ, Берлин нэсу бийр и хэщIапIэм изыгъэкIуэдэжу ТекIуэныгъэ Иныр къытхуэзыхьа совет зауэлIхэм ящыщащ.

Апхуэдэ адэ акъылыфIэр и щапхъэрэ и гъуазэу къэхъуащ Михаил. Жылэм дэт курыт школыр ехъулIэныгъэкIэ къэзыуха щIалэщIэм бгъэдэлъ цIыхугъэм щыхигъэхъуащ Кубань мэкъумэш институтым. Инженер-механик IэщIагъэр зригъэгъуэтри, Михаил 1959 гъэм къигъэзэжащ щалъхуа щIыналъэм икIи лэжьэн щыщIидзащ «Красный Терек» колхозым. ЩIэныгъэ куурэ зэфIэкIрэ зыбгъэдэлъ гу зылъата IэщIагъэлI щIалэр инженер нэхъыжьу куэд дэмыкIыу игъэзэфIэкIащ «Мэкъумэштехникэ» республикэ зэгухьэныгъэм. Коммунист гумызагъэр, лэжьыгъэм и къызэгъэпэщакIуэ IэкIуэлъакIуэр 1965 гъэм хахащ КПСС-м и Тэрч райкомым и етIуанэ секретару. Илъэс нэхъ дэмыкIыу Мамхэгъыр ягъэуващ щытащ «Мэкъумэштехникэ» IэнатIэм и унафэщIу.

IэнатIэм зегъэужьынымкIэ жэрдэмыщIэхэр зи куэд, хэлъэт зиIэ, жэуаплыныгъэ лъагэ зыхищIыкIыу лэжьыгъэр езыхьэкI Михаил Шу и къуэм зэман кIэщIым къриубыдэу мэкъумэш зэгухьэныгъэр иным адэкIи зригъэужьащ, республикэм и Iуэхущапхъэ нэхъ лъэрызехьэхэм харигъэхьэу. ЛэжьыгъэкIэ къызыхуэтыншэу зэтриублауэ екIуэкIыу, партым и унафэкIэ (абы и псалъэм пщIэшхуэ иIащ совет лъэхъэнэм) Мамхэгъыр хахащ КПСС-м и Тэрч райкомым и япэ секретару. ИлъэситIкIэ къулыкъу лъагэр екIуу зэрихьауэ, IэщIагъэлI IэкIуэлъакIуэр, гъащIэм къуэу кIуэцIрылъ унафэщI щыпкъэр ягъэуващ щытащ КъБАССР-м и Министрхэм я Советым и Тхьэмадэм и къуэдзэу. Абдежми лэжьыгъэм и пIалъэ фIыуэ зыщIэ IэщIагъэлIу зыкъыщигъэлъэгъуащ Мамхэгъым.

1984 гъэм Михаил хахауэ щытащ партым и обкомым мэкъумэшымкIэ и секретару. Куэд дэмыкIыу Мамхэгъыр ягъэуващ КъБАССР-м и Правительствэм и Тхьэмадэу. ЛIэщIыгъуэ блэкIам и 80 гъэхэм я кIэух - 90 гъэхэм я пэщIэдзэм ирихьэлIат Мамхэгъыр а къулыкъу лъагэм щыпэрыта зэманыр. Куэдым ящIэж ар ди къэралми республикэми я дежкIэ лъэхъэнэ къызэрымыкIуэу, зэхъуэкIыныгъэхэм я зэману зэрыщытар. АдыгэлI нэсым хузэфIэкIащ щIыналъэм и дежкIэ гугъуу екIуэкIа а щытыкIэм екIуу къикIын. Къалащхьэм и утыку нэхъыщхьэм щIэх-щIэхыурэ щекIуэкI хъуа зэхуэсхэм, пэкIухэм республикэм щыпсэухэр ягъэпIейтеяуэ щытащ абы щыгъуэ, насыпыншагъэ къашэным хуэIуа щымыIэу.

Дауи, щIыналъэм и унафэщIхэм ящыщ дэтхэнэми и псалъэм мыхьэнэшхуэ зэриIэр гурыIуэгъуэт а махуэхэм. Абы къыхэкIыу сыт хуэдэ лъэбакъуэми Iуэхуми гупсысэшхуэрэ зэпэшэчыныгъэ нэсрэ зэрыщIэлъын хуейри нэрылъагъут. Апхуэдэ цIыху акъылыфIэу, ипэкIэ плъэфу къыщIэкIа щIыналъэ унафэщIхэм ящыщащ республикэм и Министрхэм я Советым и унафэщI Михаил Шу и къуэр. Ар езыр и арэзыныгъэкIэ текIуауэ щытащ республикэм и Правительствэм и Тхьэмадэ къулыкъум. Апхуэдэ лъэбакъуэ ичын ипэкIэ, Мамхэгъыр, шэч хэмылъу, куэдым егупсысащ, щытыкIэм кууэ кIуэцIрыплъу. ГурыIуэгъуэщ абы псом нэхърэ нэхъапэ иригъэщауэ щыта Iуэхугъуэхэр: ар ди цIыхубэм мамыр псэукIэ яIэныр, республикэм ис лъэпкъхэм (ахэр куэд мэхъу) я зэхуаку зэгурыIуэныгъэ дэлъыныр, жылагъуэм зэпIэзэрытыныгъэр щыIэныгъэ-гъэрэ щытепщэ хъуныр, ди къэралыгъуэм и хуэм и хэщIапIэр гъэбыдэныр, ди къэралым и къулейуэ щIыныр, къалэгъажэм хуэдэ зэхъуэкIыныгъэхэр...

Куэд мэхъу Михаил апхуэдэ унафэм хуэзыша щхьэусыгъуэхэр, атIэми абыхэм ящыщ дэтхэнэми а зэман ткIийм мыхьэнэшхуэ иIэт ди Къэбэрдей-Балъкъэр зэкъуэту къэнэныр, лъапIэныгъэ нэхъыщхьэу мамыр гъащIэр, зэгурыIуэныгъэр зэтегъэувэныр. Мамхэгъ Михаил ичэу зэрыщытар иджыри зэ щыхьэт тохъуэ ар зэкIэлъ нэсу, цIыхур, гъащIэр фIыуэ зылъагъу, щIыналъэм и къэкIуэнумкIэ жэуаплыныгъэ ин зыхь хэкупсэу зэрыщытам. Абы лъандэрэ блэкIа илъэс пщIы бжыгъэхэм къагъэлъэгъуащ а лъэхъэнэ къызэрымыкIуэм и республикэм унафэр щызэрихьар зэрыпэжыр.

Зыпэрыта къулыкъу лъагэм къыпэрыкIа нэужьым Мамхэгъ Михаил Шу и къуэр дапщэщи жыджэру хэлэжьащ фIыуэ илъагъу республикэм и зыужьыныгъэм. А лъэхъэнэм абы къыдэлэжьахэм ягу къагъэкIыжу зэрыщытамкIэ, лъапIэныгъэ нэхъыщхьэу иIэт ди къэралым и хэщIапIэ. Ар ирихьэлIэу гъэмахуэ гъэтIылыгъэ лъагэхэр. Шу и къуэ Михаил ар ирихьэлIэу гъэмахуэ, зи зэхъуэкIыныгъэшхуэ къыхуэкIуа Iэнатэхэр, къыщыхъуа цIыхухэм, ар зэхъуэкIыныгъэ лъагэм хурикIуауэ ягу къагъэкIыж.

ЛIэщIыгъуэ блэкIам и 70 - 90 гъэхэм ди республикэм щекIуэкIа IуэхугъуэфI куэдми и унафэ хэлъащ Мамхэгъым. Апхуэдэщ, къапщтэмэ, мэкъумэш IэнатIэм и зыужьыныгъэм, щIыналъэм щекIуэкIа ухуэныгъэшхуэхэм куэдым ящыщхэр. Нэхъ гукъинэ ухуэныгъэхэм я щапхъэщ къалащхьэм и уэрам нэхъыщхьэхэм тет Печатым и унэр, Сабийхэмрэ щIалэгъуалэмрэ я республикэ уардэунэр, Профсоюзхэм щэнхабзэмкIэ я уардэунэр (иджы ЩIалэгъуалэм я унэр), нэгъуэщIхэри. Мамхэгъ Михаил и унафэ хэлъащ Налшык троллейбусхэр щаутIыпщауэ зэрыщытами.

IэщIагъэлI Iэзэм, хабзэшхуэрэ нэмысрэ зыхэлъа Мамхэгъым и лэжьыгъэхэм къэрал гулъытэ лъаги ягъуэтащ. Совет Союзым и лъэхъэнэм РСФСР-м и Коммунист партым и Комитет Нэхъыщхьэм хэтащ ар. ПщIэ хуащIу Михаил ягъэкIуауэ щытащ партым и XXVII съездым, мызэ-мытIэу хахащ КъБР-м и Парламентым и депутату. Политикэ, къэрал, жылагъуэ лэжьакIуэ цIэрыIуэм къыхуагъэфэща дамыгъэ лъапIэхэм ящыщщ «ГуащIэдэкIым и Бэракъ Плъыжь», «ЩIыхьым и дамыгъэ» орденхэр, къэрал, жылагъуэ IэнатIэ лъагэ зэмылIэужьыгъуэхэм къабгъэдэкIа щIыхь, фIыщIэ тхылъ бжыгъэншэхэр. Мамхэгъ Михаил Урысей Федерацэм мэкъумэш хозяйствэмкIэ и IэнатIэм щIыхь зиIэ и лэжьакIуэт, Налшык, Тэрч къалэхэм щIыхь зиIэ я цIыхут.

Дунейм зэрытета илъэс 69-м къриубыдэу Мамхэгъ Михаил Шу и къуэм хузэфIэкIа лэжьыгъэхэр, къикIуа гъуэгуанэ купщIафIэр, жыпIэнурамэ, лIэщIыгъуэ псом тебгуэшэфын хуэдиз мэхъу. Ар псэуащ, цIыхухэр пщIэм, щIыхьым, хабзэм хуиущийуэ, езым хэлъа цIыхугъэ лъагэмрэ зэхэщIыкI куумкIэ куэдым щапхъэ яхуэхъуу. Шу и къуэ Михаил и гъащIэ купщIафIэр иджыри щIэблэ куэдым щапхъи гъуази зэрахъунур шэч къызытумыхьэн Iуэхущ.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Пэжыр зи гъуазэм насыпыр и гъуэгущ

● ДифI догъэлъапIэ

КъШР-м щIыхь зиIэ и дохутыр, медицинэ щIэныгъэхэмкIэ доктор, профессор Даур Борис Индрис и къуэм и ныбжьыр илъэс 80 ирикъуащ. Ар Хьэбэз адыгэ къуажэм къыщалъхуащ. ЩIалэщIэм и зэфIэкIымрэ и жанагъымрэ пасэу наIуэ къэхъуат, курыт школыр дыщэ медалкIэ къыщиухам. Медицинэ институтым щIэныгъэ щызригъэгъуэтри, и IэнатIэм къуажэм щыпэрыуващ. Ординатору лэжьащ, сымаджэщым и къудамэм и унафэщIу, итIанэ Хьэбэз районым и дохутыр нэхъыщхьэу щытащ.

И хэку цIыкIум лэжьакIуэ къэкIуэжа щхьэкIэ, и Iэзагъым адэкIэ зэрыхигъэхъуэным щIэхъуэпсырт, аращ Москва аргуэру щIигъэзэжари. Абы аспирантурэр къыщиухри, диссертацэр фIы дыдэу пхигъэкIащ, ауэрэ медицинэ щIэныгъэхэмкIэ доктор, Сеченов И. и цIэр зезыхьэу Москва дэт медицинэ университетым и профессор хъуащ. Ар щIэныгъэлIщ, егъэджакIуэщ, ныбжьэгъу щыпкъэщ, цIыху гуапэщ, набдзэгубдзаплъэщ, гумащIэщ. И къэухь иным, щIэныгъэм, акъылым я фIыгъэкIэ, щIэныгъэ-педагогикэ, дохутыр IэнатIэхэм ехъулIэныгъэшхуэхэр щызыIэригъэхьащ. Абы и гъэсэнхэр къэрал псоми хамэ къэралхэми щолажьэ. Борис ди къэралым и лIыкIуэу дунейпсо щIэныгъэ конференц, симпозиум куэдым хэтащ. Апхуэдэ ехъулIэныгъэхэр къилэжьыжащ и акъылкIэ, ерыщагъкIэ, псом нэхърэ нэхъыщхьэращи, цIыхухэм сэбэп яхуэхъуну зэрыхуэпабгъэмкIэ.

Дохутыр IэщIагъэр къыхэзыха цIыхум хьэл-щэн екIухэр хэлъын зэрыхуейр наIуэщ. Ар IэщIагъэм пэлъэщынрэ пэмылъэщынрэ зэлъытар езым хэлъ быдагъэрщ, фIэщхъуныгъэрщ, цIыхугъэрщ. Мис апхуэдэ хьэл-щэныфIхэр хэлъщ ди лъахэгъу профессорым. Дэ ди нэкIэ тлъагъуу абы къызэфIигъэувэжащ, я гъащIэм къахупищащ цIыху цIэрыIуэ куэдым. Псалъэм къыдэкIуэу, и цIэр къисIуэну сыхуейщ щIэныгъэлI цIэрыIуэ, академик Къумахуэ Мухьэдин. Ар «Адыгэ щIэнгъуазэм» щелэжьым сымаджэ хьэлъэ къэхъуащ. Борис сымаджэщым щIигъэгъуэлъхьэну тригъэчыныхьырт, ауэ Мухьэдин идэтэркъым: «Сысымэджэну зэман сиIэкъым, узыхуейр къызэщIэ, ауэ си гъащIэ псор зытезухуа мы лэжьыгъэр сухын хуейщ». Арати, Борис профессорым унэм щеIэзэурэ лъэкIэ къигъэувыжащ, мазищ дэкIри, а щIэнгъуазэ уасэ зимыIэр дунейм къытехьащ. Апхуэдэ щапхъэу къыпхуэхьынур бэщ, абы илъэс бжыгъэкIэ и нэIэ щIэта сымаджэхэри щыIэщ.

Даур Борис и цIыхугъэм, IэщIагъэм, щэн дахэм къыпэкIуа фIыщIэмрэ щытхъумрэ гъунапкъэншэщ. Аращ ноби и ныбжьэгъухэмрэ лэжьэгъухэмрэ пщIэшхуэ къыщIыхуащIыр. Ар гумащIагъэм, псэ хуабагъэмрэ гущIэгъумрэ, гуапагъэмрэ Iэдэбагъымрэ я щапхъэу бгъэлъагъуэ хъунущ. Иужьрей илъэс зыбжанэм ар хэку цIыкIум нэхъыбэрэ щыIэщ, ауэ дэ щIэх-щIэхыурэ дызэрощIэ, ар сыт щыгъуи щыгъуазэщ республикэм къыщыхъу-къыщыщIэхэм. Къэухь инрэ журналист зэчийрэ бгъэдэлъщи, республикэм къыщыдэкI газетхэм и тхыгъэхэр щIэх-щIэхыурэ къытохуэ, жылагъуэ гъащIэми жыджэру хэтщ. Апхуэдэу абы газет тхыгъэхэр ятриухуащ Социалист Лэжьыгъэм и ЛIыхъужь Аргун ПIатIэ, Акъбащ Борис, Арэшыкъуэ Къанщауэ, Абыдэ Виталий, Къалмыкъ Юрэ, Къардэн Зэмахъшэрий, Хъупсырокъуэ Хъызыррэ

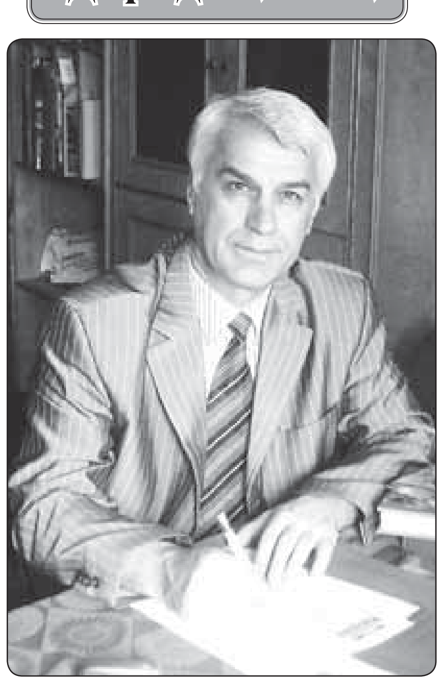

Назиррэ, дэ, нэгъуэщI куэдми. Абы и фIыгъэкIэ ди республикэм къыщацIыхуащ зэкъуэш республикэхэм щыщ адыгэлI цIэрыIуэхэр: кхъухьлъатэзехуэ, Урысейм и ЛIыхъужь Мазэхъу (Мезох) Владимир, АР-м и япэ президент Джарым Аслъэн, адыгэ тхакIуэ цIэрыIуэ, Лэжьыгъэм и ЛIыхъужь МэшбащIэ Исхьэкъ, щIэныгъэлI, СССР-м электрон промышленностыр къыщызэзыгъэпэщахэм ящыщ, УФ-м и Къэрал саугъэтым тIэунейрэ и лауреат, академик ГъукIэлI Юрэ, генералхэу Быж Айтэч, Дзыбэ Мусэ, Дэхъу Михаил, профессор, усакIуэ Тохъутэмыщ Хъызыр, хирург цIэрыIуэ Тэтэрщауэ Мухьэрбий сымэ, нэгъуэщIхэри.

Борис ди гъусэу Москва къалэ Адыгэ щэнхабзэ центр къыщызэIутхыным хэлIыфIыхьащ. Абы щIыгъуу къыддэIэпыкъуащ лIы щыпкъэхэу Къалмыкъ Юрэ, Сыкъун Хьэсэн, Акъбащ Борис, Къумахуэ Мухьэдин, Тут Заур, Къанокъуэ Арсен, Къэжэр Альберт сымэ.

Иужьрей илъэсхэм Борис гулъытэшхуэ хуещI лъэпкъ зэхэщIыкIыр хъума хъуным, лъэпкъ щэнхабзэм зегъэужьыным, лъэпкъ хъугъуэфIыгъуэхэр къыдэкIуэтей щIэблэм яIэщIэлъхьэным. Адыгэ хабзэм щIапIыкIа адыгэлI нэсым ныбжьэгъугъэм и уасэр ещIэ, и лэжьэгъухэм пщIэ яхуещI, нэхъыжьхэр егъэлъапIэ. Абы и гулъытэмрэ и гумащIагъымрэ зыхащIащ ди ветеран куэдым, абыхэм махуэшхуэхэр къахузэрегъэпэщ. Мы зы тхыгъэмкIэ къыпхузэщIэубыдэнукъым Борис ищIэ IуэхуфI псори. И лэжьэгъухэм, щIэблэм, нэхъыжьхэм, ныбжьэгъухэм абы пщIэуэ яхуищIыр щIалэгъуалэм я дежкIэ щапхъэщ!

Борис и гъащIэ гъуэгум и гъуджэу къэплъытэ хъунущ иджыблагъэ дунейм къытехьа «Дорога длиною в жизнь» тхылъыр. Абы лъабжьэ хуэхъуар езым къикIуа, гъэунэхуныгъэхэмкIэ, гуфIэгъуэхэмкIэ, гуныкъуэгъуэхэмкIэ гъэнщIа гъащIэ гъуэгурщ. Псалъэм папщIэ, къигъэлъэгъуащ ар къэралымрэ хэку цIыкIумрэ ягурэ псэкIэ зэрепхар; цIыху зэхущытыкIэхэм я уасэр; цIыхур зэрыгъуазэхэмрэ гъащIэм и хабзэхэмрэ; жыгъэр къызэрыщыхъур; псынщIэу зызыхъуэж дунейм псэкупсэр, хабзэр, бзэр щыпхъумэным пыщIа гугъуехьхэр, нэгъуэщIхэри. Борис къелъытэ гъащIэм узыхуиша цIыхухэм пщIэ, фIыщIэ яхуэщIыным мыхьэнэшхуэ иIэу. Апхуэдэуи къыхегъэщ жыгъэр зэрымыгужьеигъуэр, ар уи зэфIэкIхэмкIэ, IэщIагъэм, щIэныгъэм ущиIа ехъулIэныгъэхэмкIэ щIалэгъуалэм уащыдэгуэшэн хуей зэману.

Тхылъым дохутырым и Iущагъ, и щхьэ кърикIуа гурыгъу-гурыщIэхэр щызэхуэхьэсащ. Абы щызэпкърех адыгэм ижь-ижьыж лъандэрэ къыдекIуэкI хабзэжьхэр, лъэпкъ хабзэхэм ягъуэта зэхъуэкIыныгъэхэр. Даурым и лъэпкъым, и Хэкум хуиIэ лъагъуныгъэр къыпхуэмылъытэн хуэдизу инщ. Тхыгъэхэм Iупщlу къыхощыж езым теухуа хъыбархэр, къыщалъхуа къэралымрэ къызыхэкIа лъэпкъымрэ я щхьэ кърикIуа Iуэхугъуэ нэхъыщхьэхэр. Псом хуэмыдэу гум дохьэ и Хэку цIыкIум - Хьэбэз зэрытепсэлъыхь щIыкIэр. Борис тхылъеджэм и фIэщ ещI дэтхэнэ цIыхуми и гъащIэр, и лъабжьэр къыщежьэ Хэку цIыкIум абы икIуну гъуэгуанэр быдэу зэрепхар. Абы теухуауи гъэщIэгъуэн гуэрхэр игу къегъэкIыж.

АдыгэлI нэсым, дохутыр Iэзэм, цIыху къызэрыгуэкIым и псэукIар дахэу къигъэлъэгъуэжащ Борис. Уеблэмэ, ар шэч къытумыхьэу жыпIэ хъунущ, псынщIэу зызыхъуэж дунейм игъэжэкъуауэ щIэгъэкъуэн къыщызылъыхъуэхэм щхьэпэ яхуэхъуну, гукъыдэж къаритыну, мыкIуэдыжын лъапIэныгъэу къыддекIуэкIхэр ягу къигъэкIыжыну зэхэлъхьа зэрыхъуар. Дэ дызэреплъымкIэ, тхылъыр яфIэгъэщIэгъуэнынущ курыт ныбжьым итхэми зи щIэныгъэр нэхъ куу зыщIыну хуей щIалэгъуалэми.

ПщIэ зыхуэтщI Борис! Уэ уи гъащIэ гъуэгур махуэкIэ е бжыгъэкIэ зэхэлъ къудейкъым, атIэ цIыхухэм, щIэныгъэм, жылагъуэм уахуэлэжьэным и щапхъэ нэсщ: сымаджэхэм уеIэзащ, уи бынхэр бгъэсащ, тхылъхэр къыдэбгъэкIащ, цIыхухэм уадэIэпыкъуащ, зи щхьэ къозыхьэлIа бгъэщIэхъуакъым. Илъэс 80-р Iущыгъэм и щIыгущ, укъызэплъэкIыжу уи лэжьыгъэм къыпэкIуар къыщыппщытэжкIэ, гъащIэр пщIэншэу зэрумыгъэкIуам уригушхуэ хъунущ, ар IуэхукIэ, гуапагъкIэ гъэнщIауэ щытащи. Иджыпстуи Хэку цIыкIум пщIэшхуэ ущиIэщ, республикэм хьэрэмыгъэншэу жылагъуэ лэжьыгъэшхуэ щыбогъэкIуэкI.

КъШР-м ис адыгэхэм я Нэхъыжьхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщIу мэлажьэ Борис икIи а IэнатIэм куэд щызэфIегъэкI и анэдэлъхубзэр, щэнхабзэр, хабзэр хъумэным теухуауэ. Лъэпкъхэм яку дэлъ зэныбжьэгъугъэр гъэбыдэным, адыгэм и пщIэр Iэтыным хуищI хэлъхьэныгъэр къэлъытэгъуейщ. Ар иужь итщ адыгэ щIалэгъуалэм лъэпкъ зэхэгъэж ямыIэным хуигъэсэну. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, езым цIыхугъэшхуэ якIэлъызэрехьэ сыт хуэдэ лъэпкъ къыхэкIами, ди къэралым и дэтхэнэ плIанэпэ щыпсэуми, хамэ къэралхэм щыщ и нэIуасэхэми. Ар апхуэдэкIэ хьэлэлщ, гуапэщ, и дохутыр IэзагъымкIэ псоми ялъоIэсыфри, зэ къэзылъэгъуам е зыдэIэпыкъуам зэи щыгъупщэркъым. Щхьэхуещагъэ хэлъкъым Борис, арагъэнщ псоми фIыуэ къыщIалъагъур.

Дэ дощIэ зи адэшхуэ цIэрыIуэм ещхь хъуным хущIэкъу уи къуэрылъху цIыкIухэм я ехъулIэныгъэхэм уззэрыригушхуэр. Уи бынхэм хуэфащэ щIэныгъэ гъэсэныгъэрэ зрагъэгъуэта къудейкъым, атIэ псоми я анэдэлъхубзэр зэребгъэщIар догъэлъапIэ, ар зыхузэфIэкIыр зэрымащIэ дыдэр дощIэри. Ди къуэш лъапIэ, ди гум, ди псэм къыбгъэдэкIыу дынохъуэхъу уи махуэмкIэ! Узыншагъэ быдэ, зэIузэпщыныгъэ, мурад мыкIуэщI, ехъулIэныгъэщIэхэр уиIэну дынохъуэхъу. Хъуэхъу псалъэ дахэхэр къыпхужаIэ Москва щыIэ Адыгэ щэнхабзэ центрым, Адыгэ дохутырхэм я Хасэм хэтхэми.

АГЪЫРБЭ Юрэ,
Москва щыIэ Адыгэ щэнхабзэ центрым и Нэхъыжьхэм я хасэм и тхьэмадэ, Москва къалэм щIыхь зиIэ и ветеран, Къэрэшей-Шэрджэсым, Къэбэрдей-Балъкъэрым, Адыгейм, Ингушым щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ я лэжьакIуэ, профессор.
ЕСЧЫНДАР Мухьэдин,
Финанс университетым и президент, экономикэ щIэныгъэхэмкIэ доктор, Урысей Федерацэм щIэныгъэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ, Егъэджэныгъэмкlэ Урысей академием и академик, профессор.

ДэркIэ насыпышхуэщ

ДАУР Борис илъэс куэдкIэ Москва щыпсэуащ икIи сытым дежи ди адыгэ лIакъуэхэм - шэрджэсхэм, къэбэрдейхэм, адыгейхэм, шапсыгъхэм - я шхэпсу къекIуэкIащ жыпIэмэ, ущыуэнукъым. Абы фом хуэдэу дызэкIэригъапщIэрт, дызэришалIэрт, диунэтIт, и къуэш, и шыпхъу дыдэм хуэдэу къытхуэгузавэрт. Борис и псалъэ гуапэмрэ и угъурлагъымрэ дэтхэнэми къытлъигъэIэсырт, медицинэ дэIэпыкъуныгъэ хуей дыхъумэ, и нэIэ къыттетт. СощIэж Урысейм и ЛIыхъужь Мэзыхъуэ Владимир гулъытэшхуэ хуищIу, и адэ дыдэм хуэдэу зэрыкIэлъыплъар. И пэжыпIэкIэ, апхуэдэ цIыху щабэ, хьэрэмыгъэншэ, псэ къабзэ гъащIэм дыщрихьэлIэныр - дэркIи, и хэкуэгъу дэтхэнэмкIи насыпышхуэщ. Ноби, къыщалъхуа и хэку цIыкIум щыIэми, абы псори дызэпещIэ, дызэлъегъэIэс.

Борис и илъэс 80-м сыхуейщ сехъуэхъуну фIыгъуэ, узыншагъэ щымыщIэну, бэIутIэIу хэмытыну. И хэку цIыкIум, Кавказым и теплъэ телъыджэм гу щихуэу, и Iыхьлыхэм, и ныбжьэгъухэм ягу хагъахъуэу илъэс куэдкIэ псэуну Тхьэм жиIэ! Нобэ Борис Москва щымыпсэуми, абы и псалъэхэр Урысейм и щIыпIэ куэдым щызэхах: хы ФIыцIэ Iуфэми, Абхъазми, Къэбэрдей-Балъкъэрми, Къэрэшей-Шэрджэсми, Шапсыгъми, Адыгейми. Арагъэнщ къытщызыгъэхъур ар сыт щыгъуи къыдбгъэдэту, хабзэмрэ нэмысымрэ дыхуиунэтIу къытхэту.

Борис, си ныбжьэгъу лъапIэ! Уузыншэрэ насыпыфIэу куэдрэ Тхьэм уигъэпсэу! Дэ абы икъукIэ дыщыгуфIыкIынущ.

БЫЖ Айтэч,
генерал-лейтенант, Москва къалэ.

ЗИ махуэр зыгъэлъапIэ си ныбжьэгъуфI Даур Борис хуэдэхэрщ Къэзанокъуэ Жэбагъы «Зэманым декIур лIыфIщ» зыхужиIар. ПщIэшхуэ зыхуэсщI лIы щыпкъэр зэманми щытыкIэми дэгъуэу хозагъэ. НыбжьэгъукIэ зыхуэдэ щыIэкъым Борис, абы къыдигъэкIа тхылъым ныбжьэгъу гъуэзэджэу зи гугъу щищIар мащIэкъым. Дэ куэд дохъу - адыгэхэри нэгъуэщI лъэпкъхэм къахэкIахэри, Хьэбэз къыщыщIэдзауэ Москва нэс щыпсэухэр. А псори дрогушхуэ ди зэныбжьэгъугъэм икIи бжыдоIэ, къызэбнэкIа илъэсхэр уи закъуэкъым зейр, атIэ ар дэ псоми ди мылъкущ.

Уэ къызэрымыкIуэу псэ хьэлэл уиIэщ, сытым дежи ухьэзырщ цIыхум удэIэпыкъуну. Ар дохутырым хэлъ хьэл-щэн къудейкъым, атIэ цIыхугъэкIи псоми уазэрылъыIэсыным иужь уитщ. Уи IэщIагъэмкIэ уи лэжьэгъухэм сэ нэхърэ нэхъыфIу ящIэ уэ куэдым я гъащIэр зэрахуэпхъумар, ар нэхъ кIыхь зэрахуэпщIар.

Шэч къытесхьэркъым куэд фIыкIэ зэрыпхуэхъуахъуэм, фIыщIэ къызэрыпхуащIым. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, уэ зи IэщIагъэм фIыуэ хэзыщIыкI удохутырщ, цIыхугъэшхуэ пхэлъщ, Гиппократ и тхьэрыIуэр богъэлъапIэ. А псом къищынэмыщIауэ, цIыху сымаджэм хущхъуэкIэ узэреIэзэм нэмыщI, гум нэс псалъэ гуапэхэмкIэ уадоIэпыкъуф. НэгъуэщIу жыпIэмэ, къаруущIэрэ гугъапIэкIэ уахуоупсэ. Гуапэу сигу къокIыж сэ си лъэIур зэрысхуэбгъэзэщIари, Инджылызым щамыгъэхъужыф ди лъэпкъэгъур зэрыбгъэхъужар, зэман кIэщIым къриубыдэу лъэ быдэкIэ къызэрыбгъэувыжар.

Борис, хьэлыфIу пхэлъхэм ящыщщ цIыхухъу зэныбжьэгъугъэ нэсыр зэрумыгъэуужьыхыр. Зэныбжьэгъу Iэнэ дыпэрысу е телефонкIэ зызэпытщIэу дыщызэпсалъэкIэ, гурыщIэ къабзэкIэ зызо-

КъаруущIэрэ гугъапIэкIэ яхуоупсэ

гъэнщI. Тхыдэмрэ щэнхабзэмрэ ехьэлIауэ щIэныгъэ куу зэрыббгъэдэлъым, IэщIагъэ, къулыкъу зэхуэмыдэхэм пэрыт куэдым уазэрыхуэзэм къыхэкIыу, упсэлъэгъу телъыджэщ. Адыгэ щэн гъуэзэджэмрэ щIэныгъэ куу зыбгъэдэлъ интеллигентымрэ я хьэлхэр зэгъэкIуауэ пхэлъщ. Аращ уэ узыIэтыр.

ЩыIэщ адыгэ фащэ зыщатIагъэурэ зызыгъэпIийхэр. Адыгэ цейр армырами дахэщ, ар рекламэ хуэныкъуэкъым. Ауэ щыIэщ ар зыгъэбжьыфIэ цIыху щыпкъи. Уэ абыхэм уащыщщ. Адыгэм лIэщIыгъуэкIэрэ къыдекIуэкIа хабзэхэмрэ Iущыгъэмрэ зыбгъэдэлъ уэ уугъурлы дыдэщ.

Уи лэжьыгъэм узэрыпэрыт хъэлат хужьри, европей кIэстуми, адыгэ фащи пщыгъыу услъэгъуащ. Къыхэгъэщыпхъэщ фащэр щыпщыгъкIэ абы щIыгъу уи дуней тетыкIэмкIэ, уи псэ къабзагъэмкIэ, зыIыгъыкIэмкIэ адыгэлIым и шыфэлIыфэмрэ и бжьыфIагъымрэ дуней псом зэребгъэлъэгъуфыр.

Сынохъуэхъу, си ныбжьэгъу лъапIэ, иджыри илъэс куэдкIэ узыншэу укъытхэтыну, мы дуней гугъур адыгэлIым, дохутырыфIым, цIыхуфIым, ныбжьэгъуфIым и хьэл дахэхэмкIэ нэхъ тынш, щIэращIэ пщIыну.

ЖЭМАН Ахьмэд,
«МТС-Банк» ПАО-м и вице-президент, экономикэ щIэныгъэхэмкIэ кандидат, Урысейм и Журналистхэм я зэгухьэныгъэм хэт. Москва къалэ.

ПлIанэпэр зыгъэхьэзырар **ШЭРIУЖЬ Даянэщ**.

Дунейм щыхъыбархэр

Къару псори ирехьэлIэ

«Автомобиль гъэсыныпхъэр ар щрагъэхъу станцхэм къэзэрэмэщIэкIым и щхьэусыгъуэр Украинэм Iэщэхэ зэщIэузэда и къарухэр щIыдагъэ къыщIэзыгъэкI заводхэм зэребгъэрыкIуэрщ. Дэ къэтлъытэн хуейщ гугъуехьхэр зэрыщыIэр, гъэсыныпхъэр зэрызэпэубыдар, абы къыхэкIыуи, ар щрагъэхъуэхэм машинэхэр зэрыщызэтрихьэр, а IэнатIэм лэжьакIуэхэр зэрыхъур», - жиIащ Урысейм и Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэ Новак Александр.

Вице-премьерым и псалъэхэм къызэрыхэщамкIэ, Урысейм и Правительствэм и къару псори ирехьэлIэ къэралым и щIыналъэм ирикъу гъэсыныпхъэхэмкIэ къызэгъэпэщыным. Апхуэдэу абы жиIащ гъэсыныпхъэ къыщIэгъэкIынымкIэ Урысейм лъэщагъышхуэ зэрыбгъэдэлъыр икIи ар къэралым иригъэшыныркIи Iэмал хъарзынэхэр зэрыщыIэр.

Нэхъапэ УФ-м и Президент Путин Владимир къигъэлъэгъуащ Урысейм щыщIагъ гъэсыныпхъэхэмкIэ и IэнатIэм гъэтIылыгъэшхуэ зэриIэр икIи ныкъуэкъуэгъу зэран зэрахуэхъуэнукъым къэралым и экономикэм нэгъуэщI зэрыкъуэмыхьуфынур, абыхэм жылагъуэм и лъабжьэри къызэрагъэмыгъэIэсхъэзрыфынур.

Бадзэуэгъуэм и 14, *гъубж*

♦**1945 гъэм** Париж къалэм ТекIуэныгъэм и парад щекIуэкIащ. Япэ иту уэрамым ирикIуащ Франджым и Лыхъужь адыгэ бзылъхугъэ **Хъэгъундокъуэ Елмэсхъан**.
♦**1957 гъэм** Налшык щекIуэкIащ СССР-м ис лъэпкъ псори я тхакIуэхэм я лъыкIуэхэм зыхэта пшыхь гъэщIэгъуэн.
♦**1965 гъэм** Къэбэрдей-Балъкъэрым уэрэдымрэ къафэмкIэ и «Кабардинка» къэрал ансамблыр къафэмкIэ «Кабардинка» ансамблу зэрагъэкIуэжащ.
♦**1904 гъэм** къалъхуащ адыгэ тхакIуэ **Щоджэн Iэюб**.
♦**1936 гъэм** къалъхуащ къэрал лэжьакIуэ цIэрыIуэ щыта, КъБАССР-м и Министрхэм я Советым и унафэщIу 1988 - 1991 гъэхэм лэжьа **Мамхэгъ Михаил**.

Дунейм и щытыкIэнур
«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, республикэм уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градус 24 - 26-рэ, жэщым градус 19 - 20 щыхъунущ.

Бадзэуэгъуэм и 15, *бэрэжьей*

♦**ЩIалэгъуалэр IэпщIэлъапщIагъэм хуэгъэсэным и дунейпсо махуэщ**
♦**1939 гъэм** Бахъсэн, Аруан, Iуащхьэмахуэ щIыналъэхэм район газетхэр къыщыдэкIыу хуежьащ.
♦**1924 гъэм** къалъхуащ къэрал лэжьакIуэ, Урысей Федерацэм щIыхь зиIэ и юрист **Шакъ Беслъэн**.
♦**1925 гъэм** къалъхуащ Iуэрыуатэдж, литературэдж, критик, филологие щIэныгъэхэмкIэ кандидат, профессор **Пщыбий Инал**.
♦**1928 гъэм** къалъхуащ тхакIуэ, Iуэрыуатэдж, литературэдж, Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыхь зиIэ тхакIуэ, КъБР-м щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ, Абхъаз Республикэм щэнхабзэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Нало Заур**.
♦**1939 гъэм** къалъхуащ мэкъумэш щIэныгъэхэмкIэ доктор, КъБКъМУ-м и профессор, КъБР-м щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Ашэбокъуэ Леонид**.
♦**1948 гъэм** къалъхуащ адыгэ усакIуэ **Балъкъыз Батий**.
♦**1959 гъэм** къалъхуащ къэрал лэжьакIуэ, КъБР-м щIыхь зиIэ и юрист **Башорэ Хьэмид**.

Дунейм и щытыкIэнур
«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, республикэм уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градус 23 - 25-рэ, жэщым градус 18 - 19 щыхъунущ.

Къытхэхъуащ
Къэбэрдей-Балъкъэрым дыгъуасэ къыщалъхуащ сабий 14. Абыхэм ящыщу 8-р хъыджэбз цIыкIущ, 6-р щIалэщ. *Бадзэуэгъуэм* зэрыщIидзэрэ щIыналъэм дунейм къыщытехьащ сабий 314-рэ, илъэсым и пэщIэдзэм щегъэжьауэ 4690-рэ.

Зыгъэхьэзырар **ЩХЬЭЩЭМЫЩI Изэт.**

ЛъэпкЪ IущыгЪэ:
Бзылъхугъэ нэсыр - шы дахэ, мыжэркъым, акъыл нэс зиIэрщ.

● УФСБ-м къет

Хабзэм ебэкъуар полицэм и лэжьакIуэщ

Республикэм и хабзэхъумэ IэнатIэхэм къызэпаудащ Урысей МВД-м Май районым щыIэ къудамэм и лэжьакIуэм зэрихьэ хабзэншагъэр.

АБЫ и къулыкъур къигъэсэбэпщ, компьютерым илъ хъыбарым хыхьэщ, республикэм щыпсэу цIыхуищым ятеухуауэ ведомствэм и базэм илъхэр зэхуихьэсри, нэгъуэщIым иритащ.

Урысей Федерацэм и Следственнэ комитетым и Следственнэ управленэу КъБР-м щыIэм уголовнэ Iуэху къиIэтащ Урысей Федерацэм и УК-м 272.1 статьям и 3-нэ Iыхьэм и «г» пунктым ипкъ иткIэ. Хабзэм къызэригъэувымкIэ, апхуэдэ щIэпхъаджагъэ зылэжьар илъэси 6-м нэскIэ ягъэтIыс.

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэ МВД-м къулыкъур щезыхьэкIым теухуа къэпщытэныгъэ иригъэкIуэкIащ. КъэдгъэлъэгъуакIэ лэжьакIуэр къэрал кIуэцI IуэхухэмкIэ органхэм IуагъэкIыжащ 2026 гъэм бадзэуэгъуэм и 2-м», - къитащ МВД-м и пресс-IуэхущIапIэм.

Контрафакт тутынхэкI

Илъэс 44-рэ зи ныбжь налшыкдэсым илэжьыр Урысей ФСБ-м и управленэу КъБР-м щыIэм, КъБР-м щыIэ МВД-м и лэжьакIуэхэм къыщIагъэщащ. Ар пщIэт тутынхэкIхэр игъэхъыным.

АБЫ къытрахащ абыкIэ сату ящIыну зэрыхуита и щыхьэт къэрал дамыгъэхэр зытемыт тутын пачкэ мин 15,5-рэ.

Уголовнэ Iуэху къаIэтащ УФ-м и УК-м и 171.1-нэ статьям и 6-нэ Iыхьэм и «б» пунктым ипкъ иту. Апхуэдэ щIэпхъаджагъэ зылэжьар илъэси 6-м нэскIэ ягъэтIыс.

Фадэ нэпцIхэр

Урысей ФСБ-м и управленэу КъБР-м щыIэм, Урысей ФСБ-м Краснодар крайм щыIэ управленэм я лэжьакIуэхэм контрафакт продукцэхэр хабзэншагъэкIэ зэгъэкIуным пэщIэт Iуэхур иригъэкIуэкIыу къызэпаудащ республикэм щыпсэу тIумрэ Краснодар крайм щыщымрэ фадэзэкIэр игъэкIыным зыпэрыщIар.

СПИРТХЭКI литр мини 6,4-м щIигъу къытрахащ абыхэм.

Уголовнэ Iуэху къаIэтащ УФ-м и 171.3 статьям и 2-нэ Iыхьэм и «а» пунктым ипкъ иткIэ. Хабзэм къызэригъэувымкIэ, апхуэдэ щIэпхъаджагъэр зылэжьар илъэси 5-м нэскIэ ягъэтIыс.

ЗэхъуэкІыныгъэхэр зи джэлэс

• ЩІэныгъэ

Бэрбэч ХьэтІутІэ и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым стратегие мыхьэнэ зиІэ, «Университетым и зыужьыныгъэм институтхэм хуащІ хэлъхьэныгъэр» зи фІэщыгъэ махуищ зэхуэсыр иджыблагъэ зэфІэкІащ. Ар нэхъыбэу зыхуэгъэпсар еджапІэ нэхъыщхьэм и къудамэхэм я унафэщІхэмрэ абыхэм ягъэлажьэ гупхэмрэт. ЗэІущІэр зэрылэжьа программэр зэхилъхьащ «Сколково» щІэныгъэхутэ ІуэхущІапІэм егъэджэныгъэм зегъэужьынымкІэ и центрым. МахуищкІэ екІуэкІа стратегие зэхуэсым кърикІуащ КъБКъУ-р щІэныгъэ унэтІыныгъэ зэмылІэужьыгъуэхэр щадж хьэрычэтыщІэ ІуэхущІапІэм 2036 гъэ пщІондэ хуэшэным теухуа дэфтэрыр.

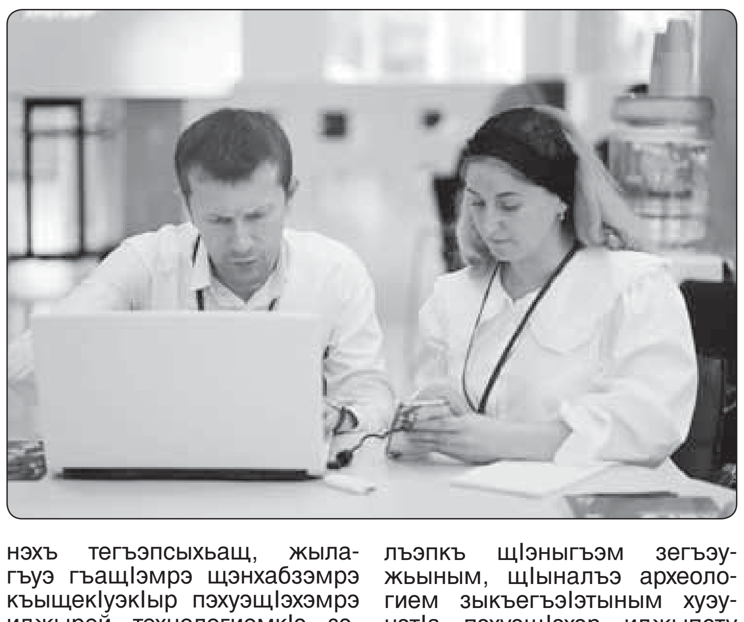

ЗЭІУЩІЭР университетым дежкІэ Іуэху еплъыкІэхэр къыщыхалъхьэ икІи щызэрагъапщэ утыку къудейтэкъым. Ар университетым и зыужьыкІэ хъунум теухуауэ щыІэ бгъэдыхьэкІэхэм зэреплъ щІыкІэр щІэуфэ хэмыту къыщаІуатэ щІыпІэ хъуат. КъБКъУ-м цІыхум и хуитыныгъэхэмкІэ, экономикэмрэ финанс хуэІухуэщІэхэмкІэ и институтым и унафэщІ Мэшыкъуэ Еленэ зэрыжиІамкІэ, зэІущІэм хэтахэм яхузэфІэкІащ университетыр нобэкІэ зэрыт щытыкІэм фІагъырэ щыщІагъэу иІэхэр нахуэу жаІэн, абыхэм хэлъхьапхъэ зэхъуэкІыныгъэхэм ехьэлІауэ я гупсысэхэр ехьэкІ хэмыту къаІуэтэн.

Стратегие мыхьэнэ зиІэ щІэнІуатэр КъБКъУ-м и унафэщІхэм къыщыхалъхьэм, зыхущІэкъуар зы Іуэхущ: университетым и зыужьыныгъэм ехьэлІауэ щыІэ стратегие еплъыкІэхэмрэ абы хыхьэ институтхэм я лэжьыгъэр егъэфІэкІуэным хуэгъэпсауэ щыІэ бгъэдыхьэкІэхэмрэ зэшэлІэнырщ, зым къищтэ унафэхэр адрейм зыхуигъэувыж къалэнхэм пэджэжу убзыхунырщ. Егъэджэныгъэм зегъэужьынымкІэ и центрым и унафэщІ Налбандян Гаянэ и къэпсэлъэныгъэм къыщыхигъэщащ иужьрей илъэситху-пщІым къриубыдэу щІэныгъэм унэтІыныгъэщІэ куэд къызэрыщызэІуахар, ахэр егъэджэныгъэм хэпщэнымкІэ лэжьыгъэшхуэ зэрекІуэкІар.

- Япэ лъэбакъуэр тчакІэщ. Иджы дызэгупсысын хуейр апхуэдиз щІэныгъэ къигъэхъуапІэр гъащІэм гъунэгъу хуэзыщІыфын, ар къэгъэнауэ хэзыпщэфын ди институтхэрщ. Абы и ІуэхукІэ унафэщІхэмрэ абыхэм я унафэм щІэт егъэджакІуэ гупхэмрэ къалэнышхуэ я пщэ къыдохуэ, – жиІащ Налбандян Гаянэ.

МахуищкІэ екІуэкІа зэІущІэм университетым и зыужьыныгъэр зытещІыхьын хуей Іуэхугъуэ зыбжанэ къыщащтащ:

1. Жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм е къулыкъущІапІэ щхьэхуэхэм къыхалъхьэ жэрдэмхэм къабгъэдэкІауэ щІыналъэхэм щІэгъэхуэбжьауэ ядэлэжьэныр.

КъБКъУ-м къыхих зыужьыныгъэ гъуэгур зытеухуар щІыналъэхэмрэ щІыпІэхэмрэ ядэлэжьэнырщ, ахэр зыхуэныкъуэ ІэщІагъэхэр зэрырагъащІэ программэхэр зэхэлъхьэнырщ, иджырей технологиехэмрэ къэралпсо мыхьэнэ зиІэ пэхуэщІэхэмрэ а лэжьыгъэхэм къызэщІегъэубыдауэ щІыналъэм и экономикэм телэжьэнырщ.

Апхуэдэу КъБКъУ-м ЦІыхум и хуитыныгъэхэмкІэ, экономикэмрэ финанс хуэІухуэщІэхэмкІэ и институтым зэгурыІуэныгъэ ирищІылІащ КъБР-м экономикэ зыужьыныгъэмкІэ и министерствэм, щІыналъэм экономикэ гъащІэм зыщезыгъэужь Іуэху еплъыкІэхэмкІэ зэдэгуэшэну, пэхуэщІэ щхьэхуэхэр зэдагъэзэщІэну. Мы Іуэхум жыджэру хэтынущ хабзэубзыху, гъэзэщІакІуэ, хьэкумыщІэ къудамэхэри.

Социально-гуманитар щІэныгъэхэмкІэ институтыр щІыпІэхэм унафэр щызезыхьэ ІуэхущІапІэхэм ядэлэжьэным нэхъ тегъэпсыхьащ, жылагъуэ гъащІэмрэ щэнхабзэмрэ къыщекІуэкІыр пэхуэщІэхэмрэ иджырей технологиемкІэ зэфІэхыным нэхъ теухуащ.

2. ЩІэныгъэ унэтІыныгъэхэм я гъунапкъэхэр зэлъыІугъэкІуэтыныр, щІэныгъэ зэмылІэужьыгъуэхэм я зэпылъыпІэм деж къэхутэныгъэхэр щегъэкІуэкІыныр.

ЗэІущІэм къыщыхалъхьа Іуэхугъуэхэм ящыщу мыхьэнэшхуэ иІащ еджапІэм щекІуэкІа къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэм я гъунапкъэхэр зэлъыІугъэкІуэтауэ, зэ еплъыгъуэкІэ зэбгъэдэмыхьэу къыпщыхъу щІэныгъэхэм я зэуэлІапІэхэр къыщІэгъэщыныр, абдеж щІэщыгъуэхэр къыщылъыхъуэныр. Институт унафэщІхэм зэрыжаІамкІэ, апхуэдэ гупсысэ куэд лъандэрэ къадэгъуэгурыкІуэрт, ауэ тезыгъэгушхуэнрэ я Іуэху еплъыкІэхэр къыщыхалъхьэн утыкурэ зэрамыІэм къыхэкІыу, ар яІэщІэужьыхэу къекІуэкІащ. Къалэным ипкъ иткІэ КъБКъУ-м цІыхум и хуитыныгъэхэмкІэ, экономикэмрэ финанс хуэІухуэщІэхэмкІэ и институтым, социально-гуманитар щІэныгъэхэмкІэ институтым, медицинэ академием, менеджментымрэ хьэщІагъым епха хуэІухуэщІэхэмкІэ институтым щІэныгъэхутэ Іуэхугъуэхэр зэгъусэу ирагъэкІуэкІыну зэгурыІуэныгъэ зэращІылІащ.

3. Гуманитар щІэныгъэхэм ябгъэдэлъ экономикэ зэфІэкІыр къыхэщыныр.

Стратегие мыхьэнэ зиІэ зэхуэсым къыщаІэта Іуэхугъуэхэм ящыщщ физикэ-есэп, естественнэ икІи социально-гуманитар щІэныгъэхэм я экономикэ къарум зыкъегъэІэтыныр гугъуехь нэхъ ин дыдэхэм зэращыщыр. Къэралымрэ щІыналъэхэмрэ ІуэхущІапІэм игъэзэщІэну къалэн щищІахэр къызыхуэтыншэу зэблэхыным и мызакъуэу, ар зыгъэзащІэхэм менеджментым, маркетингым, тхылъымпІэ гъэхьэзырыным хащІыкІыу щытын хуейщ. ХэкІыпІэ къагъуэтащ: КъБКъУ-м и центрхэмрэ кафедрэхэмрэ я лэжьакІуэхэм экономикэ зэхэщІыкІ зиІэхэр къыхашынурэ, я ІэщІагъэмрэ щІэныгъэмрэ хагъэхъуэнущ, абы иужькІэ ягъэзащІэ программэхэм хэплъэжынурэ грант зэпеуэхэм е тендерхэм къыщыхалъхьэ зэрыхъуну щІыкІэм хуагъэхьэзырынущ.

Абы къиищынэмыщІауэ, КъБКъУ-м зэрыщрагъаджэ программэхэм псоми хэплъэжынущ. Илъэси 10-15 хъуауэ зи программэ зымыхъуэжа программэхэм зэхъуэкІыныгъэхэр халъхьэнущ, пэхуэщІэ технологиехэм нэхъ тегъэщІауэ, щІыналъэм и пащхьэ къиувэ къалэнхэм ящыщ гуэрхэр зэфІихыфыным хуэгъэпсауэ.

4. Жылагъуэ пэхуэщІэхэм я мыхьэнэр нэхъ ин щІыныр.

Иужьрей илъэсхэм КъБКъУ-м хъарзынэу зритауэ егъэзащІэ «ЦІыхум щІэгъэкъуэн хуэхъунымкІэ еджэныгъэхэр» зыфІища къэралпсо пэхуэщІэр. Медицинэм хуеджэхэм къыщыщІэдзауэ филологхэм деж щыщІэкІыжу а къэрал жэрдэмым щхьэкІэ пэхуэщІэ щхьэхуэхэр зэхэзымылъхьэ унэтІыныгъэ зэмылІэужьыгъуэхэмкІэ ІэщІагъэ зэзыгъэгъуэтхэм яхэтыжкъым. Сыт мы Іуэхум нэхъыщхьэу хэлъыр? ХуэмыщІахэм ядэІэпыкъуным, лъэпкъ щІэныгъэм зегъэужьыным, щІыналъэ археологием зыкъегъэІэтыным хуэунэтІа пэхуэщІэхэр иджыпсту КъБКъУ-м нэхъапэ ирегъэщ. Абы щІыпІэхэр зыхуэныкъуэ ІэщІагъэхэм зрегъэужь, а ІэнатІэм зиужьыным хущІэкъу цІыхухэр, гупхэр, зэгухьэныгъэхэр кърешалІэ.

5. ЗэхъуэкІыныгъэхэр къыщежьэр убзыхунымрэ щІыналъэр зыхуэныкъуэ ІэщІагъэлІхэр гъэхьэзырынымрэ телэжьэныр.

Стратегие зэхуэсым къыщыхагъэщащ КъБКъУ-м и центрхэмрэ институтхэмрэ щылажьэ гупхэр псори зэхъуэкІыныгъэхэм я пашэ зэрымыхъунур – ар менеджментым и хабзэщ. Абы къыхэкІыу дэтхэнэ зы къудамэми езым и «малъхъэдис гупжьейхэр» къыщызэгъэпэщын хуейщ, абы адрейхэр къекІуалІэу, чэнджэщ къигъэхъуапІэу, Іуэхуублэу щытын папщІэ. Абы къыдэкІуэу центрхэмрэ институтхэмрэ къалэн яІэщ апхуэдэ «малъхъэдис гупжьейхэр» нэхъыбэ ящІыну, екІуэкІ лэжьыгъэм ІэщІагъэлІ нэхъыбэ хашэну.

ЩІалэгъуалэм драгъэкІуэкІ лэжьыгъэр зы меданкІи ужьых хъунукъым. Зэчий зыбгъэдэлъхэр магистратурэмрэ аспирантурэмрэ щІэтІысхьэну трагъэгушхуэнущ, иужькІэ я къэхутэныгъэхэр къызыхэщ диссертацэхэр пхагъэкІынымкІэ щІэгъэкъуэн хъунущ, я тхыгъэхэр къэралым щІэныгъэ мыхьэнэ зрит журналхэм къытехуэнымкІэ ядэІэпыкъунущ – а псор зэфІэкІа нэужь, щІэныгъэлІ ныбжьыщІэу кафедрэхэм къраджэжынущ. Абы егъэджакІуэхэм зэпымычу къаруущІэ къахигъэхъуэнущ, кадрхэри къигъэщІэрэщІэж зэпыту екІуэкІынущ.

6. ЗыужьыпІэхэмрэ зыужьыныгъэмрэ.

МахуищкІэ екІуэкІа стратегие зэхуэсым и мыхьэнэм и гугъу ищІкІэрэ, КъБКъУ-м щэнгъасэмкІэ, психологиемрэ спорт щэнхабзэмкІэ и институтым и унафэщІ Михайленкэ Ольгэ къыхигъэщащ «Сколково» щІэныгъэхутэ ІуэхущІапІэм и лэжьакІуэхэм иджыри къыздэсым гу зылъамыта щІэщыгъуэ куэдым зэрыщагъэгъуэзар, арыххэми, зэрыкІуэ гъуэгур нэхъ псынщІэу къызэранэкІын папщІэ, абыхэм чэнджэщ щхьэпэ Іэджэ къызэрыпахам.

– Сыт хуэдэ Іуэхури зэфІэха хъун папщІэ, лъэпощхьэпо гуэрхэр къызэнэкІын, абыхэм къытрамыгъэзэжын хуэдэу, Іэмал гуэрхэр зэхэлъхьэн хуейуэ ди пащхьэ къоувэ. Дэ къыдгурыІуауэ къысщохъу дызыІууэ лъэпощхьэпохэм нэхъ мащІэу дрипсалъэрэ ахэр къызэрыдмыгъэхъужын хэкІыпІэхэр къэтлъыхъуэн, дазэрыпэщІэтын Іэщэ зэдгъэпэщын зэрыхуейр. Иджырей дунейр зэрыщыту экономикэм къигъэув щІэныгъэм тещІыхьа хъуащи, абы, шэч хэмылъыжу, щІэныгъэхэр зэгъунэгъу ещІ, я зэпылъыпІэхэм щІэ куэд къызэрыдэпхыфынум ухуигъэушу. 2036 гъэ пщІондэ КъБКъУ-м и лэжьакІуэхэм тщІэни длэжьыни диІэщ, щІэныгъэмрэ егъэджэныгъэмрэ къадэкІуэу, хьэрычэт щІэным епха Іуэхугъуэ псори къэдгъэІурыщІэн хуэдэу. Ауэ щыхъукІи, ди университетым хэлъ академие фащэри тхъумэжу.

ЩХЬЭЩЭХУЖ Инал.

Насыпыр хъунщ уи гъусэу жьы

Ацкъан Руслан и усэщІэхэр

* * *

ГъащІэм сомыгъэгупсыс,
ар зищІысыр сымыщІэм нэхъыфІщ.
Зым упоплъэри – къакІуэр нэгъуэщІщ,
уи псэм къыпэджэр зырызщ.
ГъащІэм сомыгъэгупсыс.

ГъащІэм сегъэгупсыс,
ар зищІысыр сымыщІэм – сыхэт?
Махуэ нэхъ мыхъуми лейуэ къызэт,
ар къысщыхъунущ ІэфІыпс.
ГъащІэм сегъэгупсыс.

* * *

ГъэщІэгъуэнщ мы псыпыхум и хьэлыр,
къысфІегъэщІ сэр фІэкІа Іуэху имыІэу.
КъысхуокІуатэ, си пащхьэм щогъуэлъыр,
йокІуэтыж, сызыпэплъэр жимыІэу.

Сыту сфІэфІ дамэу ар зэрыщхъыщхъыр,
щылъэтэнум щІэхъуэпсу къысфІощІыр.
СощІэ лъатэ псыпыхур щІэмыхъур,
сэ езыр сыапхуэдэщи, сощІэ.

Щылъэтэнум нэса и гугъэжу
нэпкъыу дапщэ си гъащІэр зэуалІэр.
КъоувыІэж, йокІуэтыж, зиущэхужу,
къэмысауэ къыщІокІри и пІалъэр.

ГъэщІэгъуэнщ мы псыпыхур, соплъыжри,
етхьэщІ мывэхэр – сытуи емышрэ.
ЕгъэзащІэ, аращи къылъысыр.
Ар и мывэ къэсыху тохъуэхъушэ.

СыхэплъэхукІэ псыпыхум – согуфІэ.
Слъагъуркъэ ар зэрынасыпыфІэр.

* * *

Гъатхэр къызэрыкІуэр зыхэсщІащ,
хуэзэша си лъахэм къэмыс щІыкІэ.
Сэ абы сыхуэхьэзыркъым зэкІэ,
ауэ щыхъукІи зыкъезмыгъэщІэн.

Гъатхэм упежьэныр мыІуэху цІыкІу,
ар къыщысщІэжар иужьрей махуэрщ.
Илъэтыну си гугъа щІымахуэр
зы бзу хужьу. Ари пыкІкъым сигу.

Сэ щІымахуэ нэхур зым пэзмыщІ,
зыми пэзмыщІыххэр гъатхэракъэ.
СощІэ, сыдэхъунущ гъатхэ къакІуэм,
абы дэрэ ди гурыщІэр зыщ.

КІуащ щІымахуэр, гъатхэр зыхэсщІащ,
яку а тІум сыдэтщ, сыпІейтей защІэу.
Сыту куэд сэ хэзгъэщІа си гъащІэм,
ауэ гъатхэр япэу слъагъу къысфІощІ.

«ГъащІэр бужэгъуху тхьэм уигъэпсэу!» –
нобэ цІыхуфІ гуэр къысхуэупсащ.
Ар си гугъэщ зэи къэмыхъуну,
гъащІэр дауэ зэрыбужэгъунур...

* * *

МэхъуэпскІри уафэр, щыблэ мауэ,
щІэщтэжа пшэхэм заущэху.
КъокІуэкІыр цІыхухэм гу лъатауэ:
уам щыблэ – уэфІ хъужынущ щІэх.

Изэгъэжыну си гур и пІэ
щІэх дыдэ хъунукъым си фІэщ.
Къизмыдзэт щыблэр сэ нэхъапэм,
иджы гурыщхъуэ, мис, сегъэщІ.

А къеухар ныжэбэ щыблэ
е щыблэм ещхь нэгъуэщІ зыгуэр?
Хэт зыщІэр цІыхухэм я гум илъыр,
яхэтщ гущІэгъу зимыІэ куэд.

Хэку гуэрхэр зауэм ирекъухьыр,
дунейр къысфІощІыр игъэсыс.
«Щхьэгъубжэм, – къатх, – фыбгъэдэмыхьэ!»
уэ абы къикІым егупсыс...

* * *

Гухэлъ щымыІэм, къанэр сыт,
сыт абы и пІэ иувэнур?
Къэмысу щІылъэм уэс къесынщ,
мо псыежэхыр къэувыІэнущ.

Арыххэу уэгум ижыхьынщ
къуршыбгъэр, дамэр ишэщІауэ.
Шыхулъагъуэр уафэм хыхьэжынщ,
дэ и щэху Іэджи къэдмыщІауэ.

Сапежьэ пэтрэ – блэкІынщ
сэ фІыуэ слъагъухэр, къемыплъэкІыу.
СыщедэхащІэкІэ – ІукІынщ
си хьэр, дикъуэзу бэкъум и кІэр.
КъыщыІужынкъым сабий макъ
уэгу щІагъым гугъэр зэблигъэкІыу.
Ар къэмыхъуну си фІэщ мэхъу,
атІэ сыт си гум къыщІэзгъэкІыр?

Гупсысэ куэд зэзгъэзэхуэнщ,
си пІейтеигъэр къыхэпшахъуэу.
Гухэлъым Іуэхур щыхуэкІуам,
зы гукъэкІ нэпцІри шынагъуэщ...

* * *

Слъэгъуа пщІыхьэпІэр щІэтщ си нэгу,
семыжьэжыф, зыщызгъэгъупщэу.
Сыт щыгъуи пщІыхьхэм сахуэдэгут,
къысщыщІыжар иджы сымыщІэ.

Мырат пщІыхьэпІэр: псы къиуам,
сыхэджэлауэ, сырихьэхырт.
И макъ мывитІ зэжьэхэуам,
дэуейуэ си щхьэм, сэ зэхэсхырт.

СыриудэкІт, ситхьэлэрт сэ,
арщхьэкІэ шынэ зыхэзмыщІэт.
Дунейр икъутэу ежэх псым
сэ дзыхь щІыхуэсщІыри сымыщІэт...

Абы къикІынкІэ хъунур сыт,
сыт а пщІыхьэпІэм сызыхуишэр?
Сэ дэнэт сыздихьынур псым,
семыжьэжатэм сыкъэушрэ?

И Іуфэм деж сыщотІысэх
пщІыхьэпІэм къыщиуа псы цІыкІум.

Ар, укІытэжу, йокІуэсэх,
и хьэуа къабзэр къокІуэ си Іум.

СоупщІ: «Бэлыхь щхьэ сыхэбдза,
сэ фІыуэ слъагъу си псы гумащІэ?»
«НытІэ уэ щхьэ сыхыфІэбдза?» –
жэуап къызет абы, Іущащэу...

* * *

Сыту куэдрэ сыпэплъат акъужьым,
мес, иджы ди хадэм къилъэтащ.
Игу фІы зэрыхуищІу кхъужьеижьым,
гу акъужьым сэри къыслъитэнщ.

Сыдишэнщи псыхъуэм – и джэгупІэм,
гуныкъуэгъуэу хъуар сщигъэгъупщэнщ.
Зым и фІэщ пхуэщІынукъым ар жыпІэм
щхьэхуэу куэдрэ къызэІущэщэнщ.

Ар нэху щыху сщІыгъуну си гугъат сэ,
ауэ, зиущэхунщи, лъэтэжынщ.
Си гум си нэгу щІэкІым зыдигъазэу
сэ иджыри псыхъуэм сыдэтынщ.

Удз лыгъуам и щІыфэр зэрыбжьыбжьыр
зыхэсщІэнщи, си бгъэр икъузынщ.
Псыежэхыр кІэлъыжэнщ акъужьым.
Сыкъэнэнщ, сылъыхъуэу здэзгъэзэн...

* * *

Мис аргуэру сщІэркъым ныбжэсІэнур,
ныбжесІахэм сыт схухэлъхьэжын.
СщІатэм нобэ си гур здэщыІэнур,
гугъэ зэростынури сщІэжынт.

Уафэ къащхъуэр къоплъэри си нэгум,
Ирилъагъуэу хъуар къысщебзыщІыж.
Къопщэ акъужь щабэ, мис а тІэкІум
сызищІысыр сэ къызегъэщІэж.

Си псэукІэр уэрщ нэхъыфІу зыщІэр,
абы хэлъ сфІэмыщІ узэхъуэпсэн.
Сыт и махуэ зэІухам зи гущІэр,
пщІыгъуу ар тыншыгъуэ ухуэзэн.

Къыстебгъэкlуэдащ уи гъащІэ закъуэр,
абы щхьэкІэ си гур куэдрэ хощІ.
КъыбжаІати «КъыпэкІухь усакІуэм»,
«Арщ уи натІэм итыр», – зэхэпхащ...

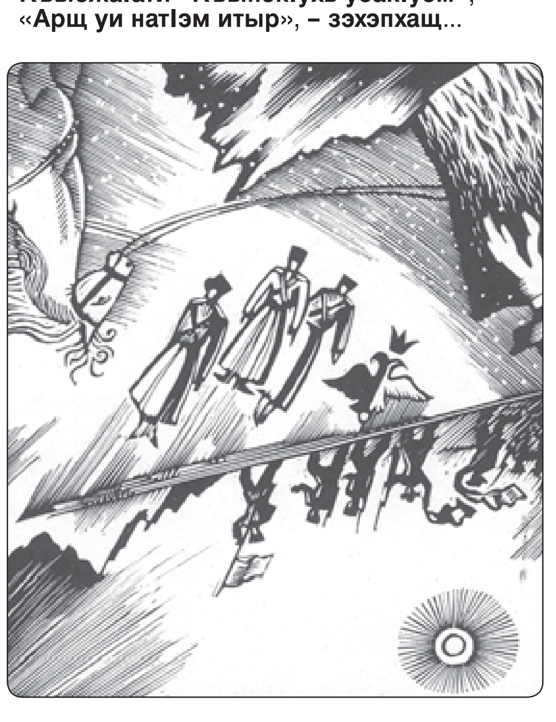

* * *

Щэхуу сырокІуэ уэрамым,
жэщыр мыбауэу къысщохъу.
КІыфІыр зыфІэфІыр сэракъым,
нэхури щынукъым щІэх.

Сиплъа блэкІ гуэрым и нэгум
е къысфІэщІауэ ара?
Зыми имыщІэ сыздэкІуэр,
ар зымыщІэххэр сэращ.

НэщІ хъуа уэрамыр мэзэшыр,
сэ дауэ сыкъэнэжын.
Сыт-тІэ щІэзмыгъэзэжыр,
сиІэкъэ сыздэкІуэжын?

Іэджэми сыщымыгъуазэ,
арщхьэкІэ зыхещІэ псэм:
Мо унэ зэтетхэм язым
сыкъызыгурыІуэ щопсэу.

* * *

Махуэр хуэму кІуэуэ сэ къысщохъу,
и теуэгъуэ къэскІэ согъэпІащІэ.
ИзгъэкІыну жэщым соныкъуэкъу,
къысфІэщІарэ пэткІэ ар гумащІэу.

Слъагъур сыт? Си ныбжьыр хэкІуэтащ,
сытекІакъым сызытета лъагъуэм.
ГъащІэ закъуэр зытезгъэкІуэдар
сыт пІащІэгъуэ, сыт тепыІэншагъэ?

Жыжьэм сынэсын си гугъэу щІэх,
къысхуэкІуар щызмылъэгъуа къэхъуащ сэ.
ГъащІэр къокІуэтыжыр бгъэпІэщІэху,
сэ абы фІы дыдэу сыщыгъуазэщ...

* * *

Зы тхьэмпэ закъуэ къыпынащ
щІы цІынэм хэплъэ кхъужьеижьым.
Слъагъуху а тхьэмпэр си гур хощІ,
абы фІэсщынури сымыщІэ.

Жыг тхьэмпэ закъуэм сепсэлъэнщ,
си фІэщ мыхъун сызэхимыхыу.
ПІейтейуэ, месыр, къызэплъащ,
къыщІокІ гулъытэ игу темыхуэу.

ЖиІэнщ: «Сыхуейкъым уи гущІэгъу,
сэ къыспэщылъым сыщымыщтэ.
Уи Іуэхур уэ нэгъуэщІ къысщохъу,
щІэныкъуэм уигу хэмылъ сымыщІэ.

Узыгъэдзыхэри бжесІэнщ:
уошынэ схуэдэу укъэнэнкІэ,
ар плъагъу нэхъ улІэм нэхъ къэпщтэнщ».
Абы нэхъ пэж хэт къызжиІэну...

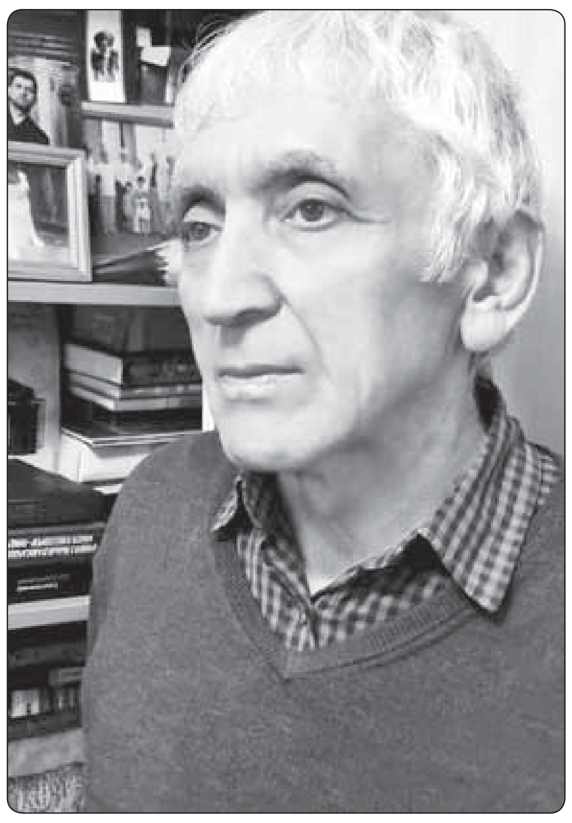

* * *

Сэ иджы сыщІыхьэжкъым мэз кІыфІ,
сыдэкІыну сыхэткъым бгы задэ,
ауэ псым, къимыуамэ, сокІыф.
Сыпсэунщ, схузэфІэкІыр зэзгъадэу.

Сэ иджы си фІэщ хъужыркъым бзу
щІыпІэ жыжьэ зэгуэри лъэтэжу.
ЙокІуэсэх къызэплъэкІыурэ псыр,
къыщигъэшкІэ къысфІощІ къигъэзэжу.

Иджы гугъэр къэкІуэнкІэри мэхъу
гукъыдэжыр щІымыгъуу, и закъуэу.
Нобэ сытри си гъащІэм къыщохъу,
япэ къищу е къакІуэу кІасэІуэу...

* * *

КъэсщІэну зэуэ сыхуэмей
мы гъащІэм щэхуу зэблигъэкІыр.
Зым къысфІегъэщІ дунейр сысей,
адрейм сылейуэ къыщІегъэкІыр.
Щэху псоми къахызох зы щэху,
щыреІэ ар зи фІэщ мыхъуни.
СощІэ: насыпыр къамыхьэху
ар къыбдалъхуамэ – къыбдэхъунущ.
Абы уи гъащІэр нэху ищІынщ –
ар уэ уи фІыщІэу плъытэжынущ.
Насыпыр хъунщ уи гъусэу жьы,
арщхьэкІэ пщІыгъуу мылІэжыну...

* * *

Къэблагъэ жьыгъэм сыпежьат,
си лъынтхуэ къэс ирикІуэу щІыІэр.
Шынагъуэу ар къысфІэмыщІа,
къыщІокІыр, уеблэмэ щабэІуэу.

А гущІэгъуншэу си гугъар
и гумащІагъкІэ хэти токІуэ.
Мэдзыхэ, гуауэ илъэгъуам,
абы псом япэ нэпс къыфІокІуэ.

ЩІэх дыдэу жьыгъэм сесэжащ,
дызэгуроІуэ абы дэрэ.
Зэгъусэу гъэхэм дапежьэнщ –
езыхэр къытхуеину пІэрэ?

Ар зыщІэм хъунукъым уеупщІ,
уелъэІуу фІэкІ къыпхуимыдэну.
ЛъэІуэнкІэ сэ сымыерыщ,
къысфІощІ абы сытекІуэдэну.

Аргуэру зы илъэс икІащ,
къихьа къудейри, мис, мэпІащІэ.
КъэсщІами хъунут мис иджы
сиІарэ симыІарэ гъащІэ...

Зыгъэхьэзырар **ТЕКІУЖЬ Заретэщ.**

Удэзыхьэхщ IэпщIэлъапщIэхэм я IэщIагъэр

ЦIыхубэ художественнэ IэщIагъэхэмкIэ республикэ центрыр къызэрызэрагъэпэщрэ илъэс 25-рэ зэрырикъур иджыблагъэ ягъэлъэпIащ. Ар ирихьэлIащ ЦIыхубэ IэщIагъэхэм я урысейпсо махуэм. ГуфIэгъуэр дагуэшащ цIыхубэ IэпщIэлъапщIэхэм я IэщIагъэ дахэр зылъытэу республикэм исхэмрэ ди хьэщIэхэмрэ.

МАХУЭШХУЭМ зыкърезыгъэхьэлIахэм фIыуэ зыхащIэрт щэнхабзэ хъугъуэфIыгъуэхэр сыт щыгъуи зэрылъапIэр. Зэхыхьэр къызэзыгъэпэщахэм къыхагъэщащ Урысейм ис лъэпкъхэм я IэпщIэлъапщIэхэм еш ямыIэу я щэнхабзэр лIэщIыгъуэкIэрэ зэрызэхуэхьэсар, хуэсакъыу яхъумэу нобэм къызэрахьэсар. Абы и фIыгъэщ щэнхабзэм и щапхъэ нэхъыфIхэм нобэ дыкIэлъыплъыну Iэмал зэрыдиIэр. Абы и лъэныкъуэкIэ, ЦIыхубэ художественнэ IэщIагъэхэмкIэ республикэ центрым, IэпэIэсэхэм лэжьыгъэшхуэ зэфIахащ. Центрым и IэпщIэлъапщIэхэм я Iэзагъэмрэ ябгъэдэлъ щIэныгъэмрэ щIэблэр хагъэгъуазэ, жыджэру балигъхэми сабийхэми ядолажьэ.

IэпщIэлъапщIагъэм и мыхьэнэмрэ IэпэIэсэхэм я зэфIэкIымрэ усэншэщ. Центрым и ехъулIэныгъэхэм ящыщщ республикэм зэфIэкI зиIэ и IэпщIэлъапщIэ 300-м щIигъу къызэрыщIигъэкIар. Абыхэм яхэтщ зи IэщIагъэм хуэIэижь хъуа, «Урысей Федерацэм и цIыхубэ IэпщIэлъапщIэ» щIыхьыцIэр зыхуагъэфэщауэ 11. Ар и щыхьэтщ цIыхубэ художественнэ IэщIагъэм республикэм зэрызыщрагъэужьамрэ абыхэм я пщIэр къэралым къызэрыщалъытамрэ.

Центрым и махуэ игъэлъапIэм ирихьэлIэу абы и пщIантIэм щрагъэкIуэкIащ IэпщIэлъапщIэхэм я IэрыкIхэр щагъэлъагъуэ жармыкIэ. Пхъэм, гъущIым, гъуаплъэм, мывэм, щэкIым, фарфорым, ятIэ гъэжьам къыхэщIыкIа хьэпшыпхэм, бийм зэрыпэщIэт Iэщэхэм, сэхэм, къамэхэмрэ сампIэхэмрэ, макъамэ Iэмэпсымэхэм, иджырей зэманым къигъэзэгъауэ яда пасэрей лъэпкъ фэилъхьэгъуэхэмкIэ яхуэпа гуащэхэм, лъэпкъ тхыпхъэхэмкIэ гъэдэха цIыхубз, цIыхухъу фэилъхьэгъуэхэм, дыщэ, дыжьын IуданэхэмкIэ хэдыкIа, уагъэхэмкIэ гъэщIэрэщIэжа фащэхэмрэ пыIэхэмрэ, бзылъхугъэхэм зэрахьэ цIуугъэнэхэм, хьэпIацIэщыгъэкIэ бла чысэхэм, къэлътмакъхэм, бохъшэхэм, тхыпхъэ зыхэт арджэнхэм, нэгъуэщIхэми я дахагъэм уатхьэкъурт, узыIэпашэрт. ГъэщIэгъуэн пщымыхъуу къанэртэкъым абы щагъэлъагъуэ дэтхэнэ зы хьэпшыпми хъыбар гъэщIэгъуэн къызэрыдекIуэкIыр. ЖармыкIэм гъунэгъу республикэхэм я IэпщIэлъапщIэхэм я лэжьыгъэхэри зэрыщагъэлъэгъуам ар нэхъри игъэбеящ. Псом хуэмыдэу удэзыхьэхт IэпщIэлъапщIэ цIэрыIуэхэу Дагировэ Маринеттэ, Тхьэгъэлэдж Агнессэ, Мамбэт Анетэ, Бекъан Еленэ сымэ, нэгъуэщIхэми я IэрыкI телъыджэхэр.

ЦIыхубэ гъуазджэм зэрызиужьым, щIэблэр абы зэрыдихьэхым, IэрыкIхэм щIэупщIэ зэраIэм и щапхъэщ мы зэхыхьэр. Мы лэжьыгъэхэм мыхьэнэшхуэ ягъуэт лъэпкъым къыдекIуэкI IэщIагъэ дахэр - пасэрей дыщэидэр, хэдыкIыр – хъумэным, щIэблэр абы дегъэхьэхыным теухуауэ.

Уеплъыну гухэхъуэт дыщэидэмрэ хэдыкIымрэ хуэIэпщIэлъапщIэхэм хухаха плIанэпэхэм. ЗэрытщIэщи, адыгэхэр ижь-ижьыж лъандэрэ къогъуэгурыкIуэ лъэпкъ гъуазджэм и щэхухэм щыгъуазэу, хуэIэпщIэлъапщIэу. Дыщэидэр адыгэ лъэпкъым и щэнхабзэ хъугъуэфIыгъуэхэм зэращыщым и щапхъэщ и мыхьэнэм хэмыщIауэ, нобэр къыздэсым цIыхухэр а IэщIагъэм зэрыдихьэхыр, ар зэрафIэщIэщыгъуэр. Гъуазджэ нэсыр зэрыуахъътыншэм ар иджыри зэ щыхьэт техъуэ Iуэхугъуэщ. ЖыпIэнуракъэ, лъэпкъ хабзэмрэ щэнхабзэмрэ апхуэдизу хэпщIа хъуа дыщэидэр тхыдэм и къэхъугъэхэр къызэрыщ гъуджэшхуэщ.

КъБР-м и Парламентым лъэпкъ зэхущытыкIэхэмкIэ и комитетым и унафэщI Безгодькэ Владимир жиIащ лъэпкъхэм лIэщIыгъуэкIэрэ яхъума гъуазджэм зыщагъэгъуэзэну, IэпщIэлъапщIэхэр зрагъэцIыхуну Iэмал зэраIэр зэрыфIыгъуэшхуэр. Зи махуэр зыгъэлъапIэхэм ар ехъуэхъуащ я зэфIэкIхэм хагъэхъуэну, я лэжьыгъэхэм къыщIэупщIэхэм къахэхъуэну, туристхэм гулъытэ къыхуащIыну, щIэблэм щыщ куэд я лъагъуэм ирикIуэну. Абы щIигъужащ зи IэнатIэм хуэпэж IэпэIэсэхэм я лэжьыгъэр ирагъэфIэкIуэн и лъэныкъуэкIэ сыткIи зыщIагъэкъуэну зэрыхьэзырыр.

Тхыдэ дахэ къызыдекIуэкI центрым и унафэщI Урыс Аслъэн хьэщIэхэм захыхуигъазэм къыхигъэщащ IэпщIэлъапщIагъэм и мыхьэнэр зыхэзыщIыкI, IэпэIэсэхэм я IэрыкIхэм пщIэ хуэзыщI цIыхухэр я деж къызэрекIуалIэр, метр зэбгъузэнатIэ 1600-рэ хъу я IуэхущIапIэм зэрызиужьыр, абы иджыри къыхагъэхъуэну, республикэм и щIыналъэ нэхъ инхэм я къудамэхэр къыщызэIуахыну зэрамурадыр, декоративно-прикладной гъуазджэм сабийхэри зэрыдихьэхыр зыгъэгуфIэ Iуэхухэм зэращыщыр, лэжьыгъэ гъэщIэгъуэнхэр икIи щхьэпэхэр къазэрыпэщылъыр. Урыс Аслъэн фIыщIэ яхуищIащ икIи ехъуэхъуащ центрыр зэрыгушхуэ я IэпщIэлъапщIэхэм.

Махуэшхуэр ягъэдэхащ республикэм и артист нэхъыфIхэм. Концертым хэтащ уэрэджыIакIуэ, къэфакIуэ IэщIагъэхэм хуеджэ еджакIуэхэмрэ студентхэмрэ.

ТЕКIУЖЬ Заретэ.

Къущхьэхъум дыхуокIуэ

Илъэс бжыгъэ хъуауэ ди газетым къытедгъэззэжурэ и гугъу щыдощI Къэбэрдей-Балъкъэрым и гъэмахуэ хъупIэхэм ит Iэщыхъуэхэм я Iуэху зытетым, ар зэдгъэхъулIэн хьисэпкIи гъатхэ дэкIыгъуэхэми бжьыхьэ къекIуэлIэжыгъуэхэми бгыщхьэ тафэхэм дыщихьи къэхъуу. Иджыблагъэ дызыхэтари ящыщт ди къыкIэлъыкIуэ зекIуэхэм.

● Гъэмахуэ хъупIэхэм

ЗЫКЪЫЗОЩТЭЖРИ, си нэ къызыхуикI щIыпIэ зыбжанэ, нэхъапэм дыздэщымыIахэри яхэту, сыхьэтипщI иримыкъум зэщIэдгъэхьащ. Дауи, абыкIэ фIыщIэ нэхъ зыбгъэдэлъар дезышэжьаращ. Ар Къэбэрдей-Балъкъэрым щIы Iуэхухэмрэ мылъку зэхущытыкIэхэмкIэ и министрым и чэнджэщэгъу Иуан Аскэрбийщ.

Мы щIалэм гъуэгугъусэ хуэхъуахэм я гугъу тщIымэ, ар, псом япэрауэ, абы и дэIэпыкъуэгъуфI, «Нарзанхэм я тIуащIэ» («Долина Нарзанов») тэхъуанэм щыхагъэунэхукIа егъэзыпIэм Iэщ дохутыр нэхъыщхьэу щылажьэ Щокъарэ Резуанщ, и лэжьыгъэ нэхъыщхьэм къыдэкIуэу журналист IэщIагъэми зыхуригъэсэным хуэпабгъэ Мацыхъу (Къуэжакъ) Мариерэ мы гъуэгуанэм ар тезыгъэгушхуа, тлъэгъуахэр къезыгъэхэкIыж сэрэщ.

Ди зэрыщIэ-зэрыгъуэтыкIэри гъэщIэгъуэнт. ЯпэщIыкIэ, Иуанымрэ сэрэ, тIуми щхьэхуэу дигу къэкIа нэхъей, нэхъ пасэу дегупсысат зызэщIыдгъуу Къущхьэхъум ит Iэщыхъуэхэм даIущIэну. И щхьэусыгъуэм и гугъу тщIымэ, езы Иуанри, япэрауэ, хуейт журналист IэщIагъэми хуэIэижьрэ Къущхьэхъури зыфIэгъэщIэгъуэну къилъытэ сэ гъусэ сищIыну. ЕтIуанэрауэ, сыздишэр зэрысфIэтелъыджэм, щIыуэпсым и нэгъуэщI хуэмэбжьымэхэми сызэрыщылъыхъуэм куэд щIауэ гу лъитати, а IуэхугъуитIми гъуэгугъусэ сызэрыхуищIыным ар нэхъри тригъэгушхуэрт.

Ауэрэ, зызгъэпсэхуну сыщыхуита мазэри иухарэ лэжьапIи сыдэкIыжауэ, Аскэрбий телефонкIэ зыкъысхуегъазэ: «УкъыдэкIыжамэ, щIалэфI, икIэщIыпIэкIэ дожьэ!» - жеIэри.

Пэжым фыхуеймэ, махуэ зэкIэлъыкIуэхэри фагъуэрэ уэшхым и къепсэпсэуэнкъешхынри зымыухти, сыхэгупсысыхьат, «ярэби, махуэ бжыгъэ дэдгъэкIамэ мынэхъыфIу пIэрэт?» жысIэри. Ар щызэхезгъэхым, Иуаныр къызэрыкIащ:

- Дунейр уэшхырилэмэ зыдгъэжьэжьэжын хуейуэ ара? Нежьэ адэ, гъуэгу техьэ къытенэркъым!

Апхуэдэу къыщыспидзыжым, зислъэфыхьыжынт?!

- Дежьэмэ, дежьэщ, атIэ! - естыжащ сэри жэуап. – Ауэ, зы цIыху гъэщIэгъуэн гуэр гъуэгугъусэ зыхуэтщIыну сыхуейт! Къызэдэдбгъащтэмэ, си гуапэт! Журналистикэм зыхуезыгъасэ бзылъхугъэ зэтетщ, Аскэрбий, зи гугъу сщIыр.

- Хэт ухуейми къыздэщтэ! Сэ «хьэуэ» щыбжесIа къэхъуа? Машинэм дызэдихуэмэ аращ.

Дызэрежьэну автомобилым исынухэр хэт сымэми тIэкIу нэхъ пасэу зэхэзгъэкIати, а упщIэми сыхуэхьэзырт. Къэнэжыр Мацыхъум иджыри зэ хъыбар езгъэщIэжыныр арати, а Iуэхуми сыхуеужьэрэкIащ.

А махуэм дызыIущIахэм къыджаIар, тлъэгъуар къызэрытщыхъуар апхуэдизу куэдыщэщи, а псори мызэкIэ къэдмыгъэлъагъуэу, Иуан Аскэрбий я лэжьыгъэм теухуауэ гъуэгум къыщыджиIам и гугъу фхуэтщIынщ.

- Мы гъэм Къущхьэхъум ит Iэщышхуэм я бжыгъэр, псори зэхэту, мин 30-м щыщхьэдэхащ, мэлрэ бжэну щыхъуакIуэр мин 63-м нэсащ, шыуэ щыхагъэпщым я бжыгъэр мини 5-м нызэрыхьэсащ. А псори щытрагуэшащ щIыуэ гектар мин 31-м щIигъум. IэщIагъэлIхэм къызэрабжамкIэ, гъэмахуэ лъэхъэнэм мамыщи Iэмыщи яшхын и лъэныкъуэкIэ мы къедбжэкIар яхурикъунущ. Мыдрейуэ къыхэзгъэщынщи, щIымахуэ Iус къызытрах мэкъупIэхэм, псори зэхэту гектар мини 8-м щIигъу къызэщIаубыдэ, - щыгъуазэ дыхуещI Иуаным.

ХъупIэхэр здэщыIэхэмкIэ дыщеупщIым, Аскэрбий къыпещэ:

- Къущхьэхъуу дэ къэтлъытэм ящыщщ «Аурсэнтх», «Хьэмащэ» жыхуэтIэхэр, «Шэрэдж» зыфIэтщар, Хъырзынэпсрэ (Хъазнидон) Псыгуэнсурэ я псыхъуащхьэхэр, Iуащхьэмахуэ дыгъэмыхъуэмкIэ щыIэ и щIыпIэр, адрей къуэладжэхэми щыIэ нэхъ цIыкIухэр. Къущхьэхъум цIыхухэм я узыншагъэм щыкIэлъыплъ IэщIагъэлIхэри исщ – Къуэштэн-Хьэкхъуафэ, Хьэмащэ, ЕкIэпцIэкъуэ, Аурсэнтх щIыпIэхэм дохутыр зырыз щыдиIэщ. ЖыIэпхъэщ, дохутырхэр хущхъуэкIи, IэмэпсымэкIи, машинэкIи, нэгъуэщIхэмкIи къызэрызэгъэпэщари.

Апхуэдэу, иджыпсту мы дызрижэ щIыпIэм уэшхи уэи щIэх-щIэхыурэ къызэрыщехым къыхэкIыу, и лъэгур псыдзэм ирелъэсэх, къыздрихьэх мывэхэри тез ещI. Ахэр, къыхэдгъэщынщи, гъуэгуухуэхэм и чэзум трагъэкъэбзыкIыж, арыншамэ, ущызекIуэфынукъым. Гъуэгур зэгъэпэщыжыным IэщIагъэлIхэр дэгъуэу йолэжь. Электричествэм и Iуэхури зэпэщщ. Жэмхэр машинэкIэ къэшыным пыщIахэр чэзууэ къыдэкIыурэ мэлажьэ. Шэр хозяйствэ нэхъ инхэм Налшык дэт гъэш заводым, зэгурыIуэныгъэ иращIылIауэ, ирашалIэ. Мыдрей нэхъ цIыкIухэм я Iэщыхъуэхэм ерыскъы папщIэу къагъэсэбэп, шкIэхэм ирырагъэф. Iэбгъэхэм тесхэм я псэукIэр зыгъэтынш Iуэхухэри щрагъэкIуэкIащ...

Апхуэдэуи, Иуаным хъыбар зэрыдигъэщIамкIэ, Къущхьэхъум Iэмыщи мамыщи дахун ипэ, дэтхэнэми узыншагъэ и лъэныкъуэкIэ и Iуэху зыIутыр ветеринархэм зрагъэщIащ, здэкIуам жэщмахуэ ямыIэу щыщIаплъыкIынымкIи я лэжьыгъэр щызэгъэуIуащ.

Тхыгъэри сурэтри
КЪУМАХУЭ Аслъэн *ейщ.*

Сабий зэчиифIэхэр наIуэ къэщIынымрэ ахэр дэIыгъынымкIэ «Антарес» щIыналъэ центрым зыщызыгъэпсэху цIыкIухэмрэ ныбжьыщIэхэмрэ «Зыгъэпсэхугъуэ шынагъуэншэхэр» акцэм ипкъ иткIэ драгъэкIуэкIащ гъуэгум тэмэму зэрыщызекIуапхъэ хабзэм ахэр щыгъэгъуэзэным теухуа Iуэху щхьэпэхэр.

Щагъэгъуазэ мафIэсым зэрыпэщIэтынум

САБИИЩЭМ щIигъум псалъэмакъыр драгъэкIуэкIащ республикэ Къэрал автоинспекцэм, Урысей МВД-м Налшык къалэм щиIэ управленэм, Сабийхэр гъуэгутранспорт къэхъукъащIэхэм фэбжь щагъуэтыным щыхъумэнымкIэ центрым я лэжьакIуэхэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм мафIэсым пэщIэт и къэрал IуэхущIапIэм и IэщIагъэлIхэм.

Полицэм и лэжьакIуэхэмрэ «Шынагъуэншагъэм и лабораторэм» и лекторхэмрэ сабийхэм гурагъэIуащ гъуэгу дамыгъэхэмрэ светофор макъымрэ я мыхьэнэр, ягу къагъэкIыжащ гъуэгур лъэсрыкIуэхэмрэ рулым дэсхэмрэ зэрызэпаупщIыпхъэ хабзэхэр, тепсэлъыхьащ транспортым исхэм зэрызаIыгъыпхъэми.

Урысей МЧС-м и лэжьакIуэхэм сабийхэм жраIащ мафIэсхэр нэхъыщхьэу къызыхэкI щхьэусыгъуэхэр, къызэрымыкIуэ щытыкIэ къэхъумэ япэу ящIэн хуейр, щагъэгъуэзащ мафIэр зэрагъэунэкIыфI Iэмэпсымэхэмрэ ахэр къызэрагъэсэбэп щIыкIэхэмрэ.

АдэкIэ ахэр ирагъэплъащ гъуэгу-плъыр къулыкъум и транспортымрэ къызэрымыкIуэ щытыкIэхэм деж къагъэсэбэп я автомашинэхэмрэ. Апхуэдэуи ныбжьыщIэ цIыкIухэм ирагъэлъэгъуащ мафIэсгъэункIыфIхэр IэмэпсымэхэмкIэ къызэрызэгъэпэщар, зызыгъэпсэху псори къыхураджащ гъуэгум зэрыщызекIуэ хабзэм тетыну.

Зыгъэхьэзырар
УАРДЭ Жантинэщ.

ЗэрыщIадзэжу пашэр яхъуэж

Щэбэт кIуам щIидзащ Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкIэ и мыгъэрей зэхьэзэхуэм и етIуанэ къекIуэкIыгъуэм. Иджыри къэс бжьыпэр зыIэщIэлъа «Тэрчыр» зыхэтын хуея зэIущIэр зэрагъэIэпхъуар къигъэсэбэпри, абы и пIэм иуващ Бабугент и «Логоваз»-р.

ДИ ЖАГЪУЭ зэрыхъущи, Къэбэрдей-Балъкъэрым 2026 гъэм щекIуэкI зэхьэзэхуэм и етIуанэ къекIуэкIыгъуэри, япэми хуэдэу, къапэщылъ джэгугъуэм хыхьэ зэIущIэхэр щагъэIэпхъуауэ ирагъэжьащ. Бэнэныгъэ гуащIэ щекIуэкIыну щыгугъыу куэд зыпэплъат ахэр. Псом хуэмыдэу «Малка» - «Тэрч» зэпэщIэтыныгъэр. АрщхьэкIэ ар ягъэIэпхъуащ, «Бедик» - «Искра» зэIущIэми хуэдэу.

Апхуэдэ щытыкIэр къигъэсэбэпри, турнир таблицэм бжьыпэр щиубыдащ джылахъстэнейхэр зымыутIыпщ «Логоваз»-м. Бабугентдэсхэр Псыкуэд къуажэм щыIэу хэгъэрейхэм 6:0-у ефIэкIащ. А зэIущIэм щэнейрэ къыщыхэжаныкIа Мокаев Таулани гъуащхьауэхэм пашэныгъэр зэкIэ щызыIэригъэхьащ. Ар япэ ищащ «Малка»-м и гъусэу блэкIа джэгугъуэр блэзыгъэкIа Умар Азэмэт.

Нэхъ хьэщIэхуэфIыжу къыщIэкIащ Шэджэм и «Черкес»-р. Ар 0:8-уэ къыпикIуэтащ Ислъэмей къуажэм къикIахэм.

«7 Вершин-Шалушка»-ри и стадионым зэрыщыпэщIэтыфа щыIэкъым «Спартак-Д»-м. Налшык и командэр абыи къытекIуащ бжыгъэшхуэкIэ.

Джэгугъуэ блэкIам хэгъэрейхэм я пщIэр щызыIыгъыфар «Урыхум» и закъуэщ. Абы жэуапыншэу топитху худигъэкIащ Яныкъуей щыщ щIалэхэм.

Иджы щыгъуазэ фыхуэтщIынщ Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкIэ 2026 гъэм и гъэмахуэ зэхьэзэхуэм и етIуанэ къекIуэкIыгъуэм и пэщIэдзэ зэIущIэхэм къарикIуа бжыгъэхэм: «**Черкес**» (Шэджэм) - «**Ислъэмей**» (Ислъэмей) – **0**:**8**, «**7 Вершин-Шалушка**» (Щхьэлыкъуэ) - «**Спартак-Д**» (Налшык) – **1**:**5**, «**Урыху**» (Урыху) - «**Яникой-1961**» (Яныкъуей) – **5**:**0**, «**Логоваз**» (Бабугент) - «**Псыкуэд-Марвил**» (Псыкуэд) - **0**:**6**.

«Бедик» (Аргудан) - «Искра» (Алътуд), «Малка» (Малкэ) - «Тэрч» (Тэрч) зэIущIэхэр ягъэIэпхъуащ.

ДызыхуэкIуэ щэбэтымрэ тхьэмахуэмрэ зи чэзу джэгугъуэр зэхэтынущ. А махуэхэм зэIущIэн хуейщ: *бадзэуэгъуэм и 18-м* - «Яникой-1961» - «Тэрч», «Искра» - «Урыху», «Малка» - «7 Вершин-Шалушка»; *бадзэуэгъуэм и 19-м* – «Псыкуэд-Марвил» - «Черкес», «Логоваз» - «Бедик», «Спартак-Д»- «Ислъэмей» командэхэр.

ХЬЭТАУ Ислъам.

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкIэ и гуп нэхъыщхьэм 2026 гъэм и гъэмахуэ зэхьэзэхуэр зэрыщекIуэкIыр

	Командэхэр	Дж.	Къ.	З.	ФI.	Т.	О.
1.	**«Логоваз»**	**12**	**11**	**0**	**1**	**39-11**	**33**
2.	**«Тэрч»**	**11**	**10**	**0**	**1**	**48-7**	**30**
3.	**«Малка»**	**11**	**9**	**0**	**2**	**36-14**	**27**
4.	«Спартак-Д»	12	8	1	3	39-17	25
5.	«Ислъэмей»	12	7	1	4	37-15	22
6.	«Урыху»	12	7	0	5	34-24	21
7.	«Яникой-1961»	12	5	1	6	24-53	16
8.	«Искра»	11	4	0	7	36-27	12
9.	«Псыкуэд-Марвил»	12	2	2	8	22-50	8
10.	«Бедик»	11	1	1	9	15-43	4
11.	**«Черкес»**	**12**	**1**	**1**	**10**	**12-50**	**4**
12.	**«7 Вершин-Шалушка»**	**12**	**0**	**3**	**9**	**22-53**	**3**

ЛIэщIыгъуэ ныкъуэ хъуауэ зэдэпсэухэр

Республикэм къэрал кIуэцI IуэхухэмкIэ и органхэм я Ветеранхэм я советым щекIуэкIащ Унагъуэм, лъагъуныгъэм, зэхуэпэжыным я махуэм хуэгъэпса зэIущIэ гуапэ. Абы щагъэлъэпIащ илъэс 50-м щIигъуауэ зэщIыгъуу къызэдекIуэкI зэщхьэгъусэхэр.

КЪЫЗЭХУЭСАХЭР гуапэу къригъэблэгъащ къэрал кIуэцI IуэхухэмкIэ министру КъБР-м щыIэм и къуэдзэ, полицэм и полковник Бахъуэ Аслъэн. Ар ветеранхэм махуэшхуэмкIэ ехъуэхъури, фIыщIэ яхуищIащ къытщIэхъуэ щIэблэр гъэсэнымрэ езыхэм я зэфIэкIымкIэ зи щIалэгъуэ я лэжьакIуэхэм зэрадэгуашэмрэ папщIэ икIи къеджащ къэрал кIуэцI IуэхухэмкIэ министру КъБР-м щыIэ, полицэм и генерал-лейтенант Крючков Вячеслав и фIэхъусым:

«Хабзэхъумэм дежкIэ унагъуэр быдапIэ нэхъыщхьэщ. Дэ дыщыгъуазэщ фыщыплъыр, фи командировкэ кIыхьхэм деж фи щхьэгъусэхэр мыжейуэ жэщхэр зэрагъакIуэм. Сыт хуэдэ бэшэчагъ яхэлъа фи сабийхэм, адэр е анэр къулыкъум къыщикIыжыным пэплъэу.

Къалэным къыщывгъэлъагъуэ лIыгъэм, унагъуэм хуэпэжынымкIэ фхэлъ цIыхугъэшхуэм папщIэ фIыщIэ фхузощI.

Къэрал кIуэцI IуэхухэмкIэ министерствэм и унафэщIхэми сэри къыдбгъэдэкIыу сынывохъуэхъу мы махуэшхуэмкIэ. Узыншагъэ быдэ, гъащIэ кIыхь, насып фиIэну. Сыт щыгъуи фщIырегъу фIыуэ фыкъэзылъагъу фи бынхэр, абыхэм къатепщIыкIыжахэр, дэтхэнэ махуэми хъыбарыфIхэр къыфхурехь», - щыжеIэ хъуэхъу тхыгъэм.

Къызэхуэсахэм псалъэ гуапэкIэ захуигъэзащ КъБР-м къэрал кIуэцI IуэхухэмкIэ и органхэм я Ветеранхэм и советым и унафэщI, полковникыу къулыкъум къыхэкIыжа Пыхъ МуIэед. Абы къыхигъэщащ республикэм къэрал кIуэцI IуэхухэмкIэ и органхэм хэтахэм ящыщу 76-р я щхьэгъусэхэм илъэс 50-м щIигъуауэ зэрадэпсэур.

А махуэм ягъэлъэпIащ апхуэдэ унагъуэ 20. Бахъуэ Аслъэн удз гъэгъахэмрэ саугъэтхэмрэ щаритым зэщхьэгъусэхэм ехъуэхъуащ узыншагъэ быдэ, унагъуэ зэпэщ, насыпрэ зэIузэпэщыгъэрэ яIэну.

Зыгъэхьэзырар
УЭРДОКЪУЭ Женя.

Редактор нэхъыщхьэ
ЖЫЛАСЭ Заурбэч

РЕДКОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР:

ЖьэкIэмыхъу Маринэ *(унафэщI-редактор)*, Ширдий Маринэ *(унафэщI-редактор)*, Къаншокъуэ Эллэ *(жэуап зыхь секретарь)*, Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщIэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщI Изэ.

ТЕЛЕФОНХЭР:

редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщI-редакторхэм 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-75-78; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ IуэхухэмкIэ - 42-22-86; къуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 42-57-59; щэнхабзэмкIэ - 42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 40-15-31; хъыбарыщIэхэмрэ спортымкIэ - 42-22-88, 42-22-89; хабзэхъумэ IэнатIэхэм ядэлэжьэнымкIэ - 42-60-53; корректорхэм - 42-22-66; компьютер IэнатIэм - 42-26-41; сурэттеххэм - 42-63-64.

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ IуэхущIапIэм ятхащ ПИ № ТУ07-00117-м щIэту.

КъыдэзыгъэкIхэмрэ редакцэмрэ я хэщIапIэр: 360030, КъБР, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

Индексыр П 5894
Тиражыр 1.073
Заказыр №1458
12+

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаIэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъымкIэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху еплъыкIэр зэтехуэ зэпыту щыткъым.

Газетыр Iэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщIэныгъэхэмкIэ и управленэм.
Тел.: 76-01-28, 76-01-10

МЫ КЪЫДЭКIЫГЪУЭМ ЕЛЭЖЬАХЭЩ:

жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Дыщэкl Соня, *корректорхэу* ПхытIыкI Марие *(1, 2-нэ нап.)*, Нэужьокъуэ Заирэ *(3, 4-нэ нап.)*, *корректорхэм я дэIэпыкъуэгъу* Елмэс ФатIимэ.

КомпьютеркIэ газетым и теплъэр ящIащ Дол Маринэ, Мэлбахъуэ Анжелэ.

Сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ.

357600, Ставрополь край, ЕсэнтIыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Газетым Iэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 18-рщ.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокI.